

Obec Torysa, Torysa 28, 082 76 Torysa

KÓPIA

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Torysa na roky 2026 – 2033

Torysa, 2026

Zámer spracovania PR Obce Torysa

Tabuľka č. 1

Názov dokumentu	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Torysa na roky 2026 – 2033
Forma spracovania	Externými odborníkmi a zástupcami samosprávy, v zmysle zákona 309/2014 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja a platnej Metodiky
Riadenie procesu spracovania	• Projekt spracuje pracovná skupina zložená z externého odborníka a volení zástupcovia obce Torysa • Občania budú informovaní prostredníctvom úradnej tabule • Podnikateľské subjekty a neziskové organizácie budú oslovené ohľadne spolupráce
Obdobie spracovania	September 2025 – Máj 2026
Financovanie spracovania	Spracovanie bude financované z rozpočtu Obce Torysa

Časový harmonogram spracovania dokumentu

Tabuľka č. 2

Mesiac	IX.	X. – XI.	XII.	I. - III.	IV. - V.
Úvod					
Analytická časť					
Stratégia obce Torysa					
Programová časť					
Realizačná časť					
Finančná časť					
Podporné kapitoly					

Zdroj: Vlastné spracovanie

Metódy zapojenia verejnosti do prípravy PRO

Tabuľka č. 3

Metóda	Informovanie verejnosti	Získavanie názorov verejnosti	Zohľadnenie názorov verejnosti
Úradná tabuľka			
Miestny rozhlas			
Listy/pošta			
Elektronická pošta			
Tlačená verzia PRO			
Elektronická verzia PRO			
Verejné zasadnutie pracovnej skupiny			
Využitie nezávislého facilitátora			

Zoznam členov pracovných skupín

Tabuľka č. 4

Funkcia v strategickom plánovaní	Funkcia v pracovnom zaradení	Meno a priezvisko
Koordinátor	Zástupca starostu obce	Mgr. Stanislav Angelovič
Člen pracovnej skupiny	Poslanec	Ing. Peter Sabol, PhD.
Člen pracovnej skupiny	Poslanec	Jozef Ištoňa
Člen pracovnej skupiny	Poslanec	Ing. Jozef Angelovič
Člen pracovnej skupiny	Poslanec	Ing. Miroslav Ištoňa
Člen pracovnej skupiny	Poslanec	Peter Ištoňa
Člen pracovnej skupiny	Poslanec	Jozef Berdis
Člen pracovnej skupiny	Poslanec	Mgr. Peter Tarasovič
Člen pracovnej skupiny	Poslanec	Pavol Ištoňa
Metodik	Strategické plánovanie, analýzy, facilitácia	PaedDr. Peter Javorský, PhD., Mgr. Ivana Iliášová, DiS., MBA

OBSAH

2.4.1	2.4.1 História.....	16
2.4.2	2.4.2 Zemepisná charakteristika a prírodné zdroje.....	18
2.4.3	Geomorfologické členenie (poloha) a príroda	18
2.4.4.1	Stav a vývoj počtu obyvateľstva.....	22
2.4.4.2	Veková štruktúra obyvateľstva.....	23
2.4.4.3	Národnostná štruktúra obyvateľstva	24
2.4.5.1	Nezamestnanosť.....	28
2.4.6.1	OBECNÝ ROZPOČET	29
2.4.6.2	MALÉ A STREDNÉ PODNIKANIE, SAMOSTATNE HOSPODÁRIACI ROENÍCI	29
2.4.7.1	INŠTITÚCIE A ORGANIZÁCIE	32
2.4.7.2	ŠKOLSTVO	33
2.4.7.3	SOCIÁLNA A ZDRAVOTNÁ STAROSTLIVOSŤ	34
2.4.7.4	SLUŽBY	35
2.4.7.5	KULTÚRA A ŠPORT	35
2.4.7.7	OCHRANA A BEZPEČNOSŤ	36
2.4.8.1	DOPRAVA A CESTY	37
2.4.8.2	VODA, KANALIZÁCIA A PLYN.....	37
2.4.8.3	ELEKTRICKÁ ENERGIA, OSVETLENIE A ROZHLAS	38
2.4.8.4	INFORMAČNÁ SPOLOČNOSŤ A TELEKOMUNIKÁCIE	38
2.4.9	ENVIRONMENTÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA.....	38
2.4.9.1	NAKLADANIE S ODPADMI	38
2.4.9.2	ZELEŇ A VEREJNÉ PRIESTRANSTVÁ	39
2.4.9.3	KVALITA OVZDUŠIA A HLUK	40
3	ROZVOJOVÁ STRATÉGIA	46
8.	ODPORÚČANIA A POŽIADAVKY VYPLÝVAJÚCE Z PRO	78
8.1.	Odporúčania a požiadavky vyplývajúce zo spracovania PRO pre nadradené a nižšie úrovne strategického riadenia.....	78
8.2.	Odporúčania a požiadavky pre partnerské a spolupracujúce subjekty	78
8.3.	Záverečná správa	78
9.	LITERÁRNE ZDROJE	79
10.	PRÍLOHY	79

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce na roky 2026-2033

Obec Torysa

Schválený: Uznesením Obecného zastupiteľstva Obce Torysa č. doplniť po schválení , dňa doplniť	
Plánovacie obdobie	2026 - 2033
Schvaľovací orgán / orgány	Obecné zastupiteľstvo
Identifikácia územnej/-ných samospráv/-y, pre ktorý/-é sa dokument spracováva	Obec Torysa
Dátum schvaľovania	Doplniť po schválení
Členovia riadiaceho výboru participatívnej tvorby PRO	V zmysle tabuľky č. 4
Gestor tvorby PRO a jeho kontaktné údaje	Mgr. Stanislav Angelovič – zástupca starostu obce t.č. 0908 776 733, email: starosta@obectorysa.sk
Koordinátor tvorby PRO a jeho kontaktné údaje	Mgr. Stanislav Angelovič, t.č. 0908 776 733, email: starosta@obectorysa.sk
Hlavný spracovateľ dokumentu a analytické práce	SMARTIM projekty s.r.o., Ing. Dana Rodriguez Gel'hošová, TIBURON s.r.o., Prešov, PaedDr. Peter Javorský, PhD.
Adresa zverejnenia PRO na napr. webovom sídle zadávateľa tvorby stratégie (obcí, miest, VÚC)	https://www.obectorysa.sk/
1. ÚVOD - Základné východiská procesu tvorby a obsahu	
1.1. Inštitucionálne východiská (legislatíva, kompetencie, partneri a inštitucionalizované štruktúry partnerstiev)	
1.1.1. Legislatíva upravujúca tvorbu a implementáciu PRO	Zákon č. 539/2008 Z. z o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov, Metodika a inštitucionálny rámec tvorby verejných stratégií schváleného uznesením vlády SR č. 197/2017 z 26. apríla 2017
1.1.2. Rozhodovacie kompetencie v oblasti tvorby a implementácie PRO	Obecné zastupiteľstvo obce Torysa
1.1.3. Partneri	Dotknutá verejnosť - Fyzické osoby staršie ako 18 rokov - Právnické osoby sídliaace a prevádzkujúce svoju činnosť v obci Torysa Občianske iniciatívy – občianske združenia, neziskové organizácie pôsobiace v obci Torysa tvorené fyzickými osobami staršími ako 18 rokov, ktoré podpíšu spoločné k návrhu strategického dokumentu Hlavní aktéri rozvoja Obyvatelia obce, ktorí majú záujem o účasť na procese rozhodovania, tvorby PHRSR a jeho implementácii: obyvatelia obce, fyzické a právnické osoby so sídlom v obci Torysa Hlavní sociálno-ekonomickí partneri Všetci obyvatelia obce, ktorí majú záujem o účasť na procese rozhodovania, tvorby PHRSR a jeho implementácii:

		- obyvatelia obce, - fyzické a právnické osoby, vrátane podnikateľských subjektov, miestnej MŠ, ZŠ.
1.1.4 Inštitucionalizované partnerstvá pre tvorbu a implementáciu PRO		- Združenie obcí Hornej Torysy - MAS Horná Torysa - ZMOS
1.2. Obsahové východiská		
1.2.1. Zdôvodnenie potreby spracovania PRO		Potreba tvorby PHRSR je daná Zákonom 539/2008 o podpore regionálneho rozvoja, ktorý ukladá obciam povinnosť vypracovávať a aktualizovať PHRSR podľa potreby. PHRSR obce Torysa je základným a kľúčovým dokumentom pre riadenie obce vychádzajúcim z poznania situácie a konkrétnych potrieb občanov, podnikateľov, záujmových skupín a ďalších subjektov. Formuluje predstavu o budúcnosti našej obce a je strategická pre naplnenie krátkodobých i dlhodobých cieľov. Vypracovanie PRO je takisto podmienkou pre využitie finančných národných zdrojov ako i zdrojov EÚ.
1.2.2. Definícia územia pre spracovanie PRO a územnej štruktúracie stratégie PRO		Územie obce Torysa v okrese Sabinov v Prešovskom samosprávnom kraji. Územie obce Torysa - ako samostatný územný a správny celok, kde jej základnou úlohou, a to nielen pre potreby tohto PHRSR, bude starostlivosť a všestranný rozvoj o územie a potreby jej obyvateľov.
1.2.3. Relevantné vstupy z nadradených programových a strategických dokumentov		Primárna analýza: - analýza relevantnosti existujúcich nadradených a súvisiacich strategických dokumentov, - zhodnotenie doteraz zrealizovaných stratégií, politik a koncepcií implementovaných na všetkých úrovniach, vrátane definovania príležitosti a konkurenčných potenciálov a limitov územnej samosprávy obce v kontexte jej okolia. Dokument bude reagovať na možnosti nového programového obdobia regionálnej politiky Európskej únie a nových rozvojových priorít Európskej únie s prepojením na národné priority. PHRSR obce Torysa bude nadväzovať najmä na tieto strategické dokumenty: - Agendu 2030 - Partnerskú dohodu medzi EÚ a SR na roky 2021 – 2027 - Národnú stratégiu regionálneho rozvoja SR - Koncepciu územného rozvoja Slovenska - Stratégia rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030

	▪ Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na roky 2021-2030 ▪ Územný plán Prešovského samosprávneho kraja ▪ Stratégia destinačného marketingu cestovného ruchu Prešovského samosprávneho kraja ▪ Genertel dopravnej infraštruktúry Prešovského kraja ▪ Kostrová sieť cyklistických rás v Prešovskom samosprávnom kraji;
1.2.4. Informácia o procese participatívnej tvorby PRO	Etapu 1.– Identifikácia potreby a impulzov vypracovania PHRSR a rozhodnutie o začatí prípravných prác Obdobie: 09/2025 Popis etapy: Cieľom tejto fázy je predovšetkým zistiť, či je potrebné spracovať PHRSR a na akej hierarchickej úrovni, alebo postačí pripraviť iba jeho aktualizáciu. Obsahom fázy je vykonanie predbežných analýz, ktoré jednoznačnejšie vymedzujú výzvy, problémy, či impulzy, zmapujú ich obsah a rozsah a overia, nakoľko je možné danú výzvu alebo problém riešiť v rámci už jestvujúceho PHRSR, prípadne je potrebné PHRSR aktualizovať alebo spracovať nový PHRSR. Výstupom prvej fázy je vytvorenie zadania, aktivácia či vytvorenie kapacít, a plán postupu tvorby PHRSR resp. jeho aktualizácie. Etapu 2. – Prípravné práce, spracovanie a schválenie vstupnej správy Obdobie: 10/2025 – 11/2025 Popis etapy: Cieľom tejto fázy 2 je vypracovanie podkladov a následné ich spracovanie do vstupnej správy PHRSR, ktorá slúži na zabezpečenie kompetentného schvaľovania potreby vypracovania nového PHRSR, resp. jeho aktualizácie tak, aby prebehol efektívne a bol zárukou kvalitného spracovania strategického dokumentu a vytvoril predpoklady pre úspešnú implementáciu. Po schválení zámeru PHRSR zo strany Zadávatel'a a za zabezpečeného finančného krytia v rozpočte sa bude môcť pristupovať ku tvorbe nového PHRSR alebo jeho aktualizácii. Táto etapa pozostáva z nasledovných krokov: Krok 2.1. Personálne zabezpečenie - zostavenie prípravného tímu. Krok 2.2. Organizácia prípravných prác. Krok 2.3. Detailnejšia analýza potreby a impulzov na spracovanie, resp. aktualizáciu PHRSR.

	Krok 2.4. Analýza možností reakcie na potrebu a impulzy pre spracovanie PHRSR, resp. jeho aktualizáciu, návrh rozhodnutia o postupe, charaktere a obsahovom zameraní. Krok 2.5. Návrh cieľového zamerania/predbežnej vízie PHRSR (resp. jeho aktualizácie). Krok 2.6. Predbežná identifikácia kľúčových partnerov a ich postavenia pre proces participácie pri spracovaní a implementácii PHRSR a ich polohy v participatívnom procese tvorby a implementácie PHRSR. Krok 2.7. Návrh koordinačnej štruktúry procesu tvorby PHRSR. Krok 2.8. Návrh postupu a harmonogramu participatívnej tvorby a schvaľovania PHRSR. Krok 2.9. Odhad potreby zdrojov (ľudských, finančných, dátových, iných) pre tvorbu PHRSR, resp. jeho aktualizáciu a návrh rozpočtu. Krok 2.10. Vytvorenie Plánu riadenia rizík tvorby stratégie. Krok 2.11. Kompletizácia návrh Vstupnej správy Etapa 3. – Inventarizačná, analytická a prognostická fáza spracovania PHRSR Obdobie: 10/2025 - 11/2025 Popis etapy: v zmysle metodiky PHRSR 2020 je inventarizačná, analytická a prognostická fáza prvou časťou tvorby samotného PHRSR nadväzujúc na výstupy prípravných prác v 4 polohách: - definície kľúčového zamerania/vízie a hlavného cieľa, - definície kľúčových výziev, problémov, impulzov a možných riešení, - súboru identifikovaných zdrojov zozbieraných, zhodnotených a sprístupnených informácií, - definície postupu spracovania a identifikácie partnerov pre tvorbu a implementáciu stratégie. Cieľom aktivity je: analýza kľúčových partnerov pre proces participácie pri tvorbe PHRSR ako aj doplniť znalostnú databázu tak, aby boli identifikované nielen výzvy, problémy a impulzy súčasného stavu vývoja obce, ale predovšetkým identifikované všetky vnútorné (prírodné, sociálne, ekonomické, technické, procesné) potenciály a externé zdroje budúceho vývoja. Etapa 4. – Stanovenie vízie, strategického smerovania, priorít a strategických cieľov PHRSR Obdobie: 12/2025
--	--

	Popis etapy: rozsahom tejto fázy tvorby stratégie je spravenie vízie a hlavného cieľa a určenie priorít a strategických cieľov PHRSR obce opierajúc sa o výstupy prípravnej, inventarizačnej, a analytickej fázy. V nadväznosti na možnosti čerpania zdrojov zo štátneho rozpočtu a štrukturálnych fondov EÚ je nevyhnutné, aby boli priority a strategické ciele PHRSR obce Torysa priamo naviazané na priority a ciele definované v strategických dokumentoch na európskej a národnej úrovni. Kroky tejto fázy sa rozdeľujú na dve časti. V prvej časti (kroky 4.1. a 4.2. Metodiky tvorby PHRSR) ide o overenie, modifikáciu resp. doplnenie vízie, hlavného cieľa, definovanie priorít a strategických cieľov. V druhej časti (kroky 4.3. až 4.5. Metodiky tvorby PHRSR) sa definuje stratégia pre dosiahnutie vízie a hlavného cieľa, priority a strategické ciele PHRSR, ktoré tvoria jadro PHRSR. Výstupom tejto fázy je definovanie jasnej vízie a hlavného cieľa, priorít PHRSR a strategických cieľov. Etapa 5. – Návrh vlastnej stratégie – strategického prístupu, postupu a nástrojov na dosiahnutie vízie a cieľov Obdobie: 01/2026 – 03/2026 Popis etapy: táto fáza 5 identifikuje strategický prístup, postup a nástroje (opatrenia, aktivity, programy a projekty) akými sa v časovej následnosti a priestorovej súvislosti realizujú jednotlivé kroky stratégie. Cieľom tejto fázy 5 je navrhnúť vlastnú stratégiu, ktorou dosiahne naplnenie celého systému počínajúc víziou až po systém cieľov PHRSR. Etapa 6. – Nastavenie implementácie, financovania, monitorovania a vyhodnocovania PHRSR Obdobie: 01/2026 – 03/2026 Popis etapy: účelom tejto fázy 6 je vypracovať podrobný plán implementácie stratégie obsiahnutej v PHRSR obce Torysa. Podrobný plán implementácie stratégie je integrálnou súčasťou PHRSR a definuje predovšetkým: - časový harmonogram implementácie stratégie a v jeho rámci konkrétne úlohy pre implementáciu navrhovaných nástrojov vrátane subjektov zodpovedných za ich splnenie a určenie výstupov realizácie týchto úloh, ktorý je reprezentovaný akčným plánom implementácie;
--	---

- implementačnú štruktúru vrátane systému riadenia implementácie PHRSR, v ktorej musí byť predovšetkým presne definovaná úloha jednotlivých subjektov zapojených do realizácie PHRSR, pravidlá a procesy riadenia implementácie stratégie a plán riadenia rizík;
- systém monitorovania a transparentného hodnotenia a naplňovania cieľov stratégie, ktoré zapracovávajú;
- plán využitia zdrojov vrátane zostavenia finančného plánu implementácie stratégie.

Etapa 7. – Prerokovanie a schvaľovanie návrhu PHRSR

Obdobie: 04/2026 – 05/2026

Popis etapy: Integrálnou súčasťou fázy schvaľovania je široko koncipovaný proces prerokovania tohto dokumentu s partnermi, dotknutou verejnosťou a dotknutými orgánmi a následného zapracovania ich námetov a pripomienok z participatívneho procesu v prvej časti tejto fázy.

Výstupom tohto participatívneho procesu môže byť úprava návrhu materiálu PHRSR obce Torysa tak, aby bola bližšie k očakávaniam jednotlivých partnerov a verejnosti.

Návrh PHRSR upravený na základe výstupov procesu prerokovania je predložený gestorom na schválenie obecnému zastupiteľstvu v obci Torysa.

2. ANALYTICKÉ VÝCHODISKÁ

2.1. Zhodnotenie implementácie doterajších stratégií

Jedným zo strategických dokumentov obce bol Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Torysa 2015-2022, ktorý schválilo obecné zastupiteľstvo v roku 2016 a aktuálne je v platnosti jeho aktualizácia.

Na základe spracovaného strategického dokumentu sa obec Torysa pri svojej činnosti zamerala na napĺňanie oblasti:

- Oblasť sociálnu
- Oblasť ekonomickú
- Oblasť environmentálnu

V rámci analytickej časti boli vyhodnotené jednotlivé naplánované aktivity, ktoré sa podarilo naplniť a aktivity, ktoré zrealizované neboli z viacerých dôvodov a tvoria základ pre budúci trend vývoja v obci Torysa.

Prehľad aktivít:

Aktivita	Nositeľ	Miesto	Vyhodnotenie/ splnené, čiastočne splnené, nesplnené	Stručný textový popis
Vybudovanie zberného dvora	Obec Torysa	Torysa	Splnené	Projekt: Zberný dvoj v obci Torysa -realizácia 06/2016-10/2023
Prevenčia pred povodňami na toku Hanovec a Kučmanovský potok	Obec Torysa	Torysa	Splnené	Projekt: Revitalizácia povodia v katastri obce Torysa – realizácia: 2011
Zabezpečenie odtokov a rigolov a poldra	Obec Torysa	Torysa	Splnené	Projekt: Revitalizácia povodia v katastri obce Torysa – realizácia: 2011
Zabezpečiť čistotu a atraktivitu verejnej zelene	Obec Torysa	Torysa	Splnené	Priebežne podľa finančnej situácie obce
Realizovať preventívne protipovodňové opatrenia v prírode	Obec Torysa	Torysa	Splnené	Projekt: Revitalizácia povodia v katastri obce Torysa – realizácia: 2011
Výstavba vodovodu a kanalizácie	Obec Torysa	Torysa	Splnené	Projekt: Torysa – IBV – Rovinky a Záhrady – I. etapa – realizácia 6/2019-12/2020 Projekt: Podpora prístupu k pitnej vode v rómskej osade obce Torysa – realizácia 05/2018 – 08/2018
Dobudovať kamerový systém	Obec Torysa	Torysa	Splnené	Projekt: "Vybudovanie kamerového a bezpečnostného systému v obci Torysa - III. Etapa – realizácia 2019
Výstavba rybníkov a vodných plôch	Obec Torysa	Torysa	Čiastočne splnené	
Dobudovanie chodníkov a rekonštrukcia miestnych komunikácií	Obec Torysa	Torysa	Splnené	Projekt: Dobudovanie základnej technickej infraštruktúry v obci Torysa

				– realizácia 07/2019 – 12/2023
Vybudovanie cyklotrás	Obec Torysa	Torysa	Čiastočne splnené	
Vybudovanie obchodného centra	Obec Torysa	Torysa	Splnené	Predajňa CBA KOMFOS Realizácia: 10 /2020 – 4/2021
Dobudovanie chýbajúcich športovísk	Obec Torysa	Torysa	Splnené	Projekt: Telocvičňa v obci Torysa – realizácia: 3/2020 – 6/2022 Multifunkčné ihrisko - 2018 Sociálne zariadenie PD – Tribúna Futbalové ihrisko, obec Torysa - 2018 Futbalová tribúna – rekonštrukcia lavičiek - 2022
Rekonštrukcia mlynu a mlynského náhonu	Obec Torysa	Torysa	Čiastočne splnené	
Obnova prevádzky obecného podniku	Obec Torysa	Torysa	Splnené	Projekt: Zníženie energetickej náročnosti budovy obecného úradu v obci Torysa inštaláciou tepelného čerpadla – realizácia 09/2021-1/2022 Projekt: Vypracovanie lokálnej nízkouhlíkovej stratégie v obci Torysa – realizácia November 2019 – 10/2020
Výstavba a rekonštrukcia požiarnej zbrojnice	Obec Torysa	Torysa	Splnené	Rekonštrukcia a prístavba hasičskej zbrojnice - 2019
Výstavba nájomných bytov	Obec Torysa	Torysa	Splnené	1. Polyfunkčný objekt s nájomnými bytmi – 8 b.j. – realizácia: 02/2024 – 12/2016 2. Bytový dom v obci Torysa 12 b.j. – bežný štandard – realizácia: 4/2018 – 2/2020 3. Nájomné byty v bytovom dome v počte 12 bytov – realizácia: 3/2024 – 8/2025
Výstavba mostných telies a nosných lávok cez rieku Torysa a Kučmanovský potok	Obec Torysa	Torysa	Splnené	„Obnova a rozšírenie lávky pre peších v obci Torysa“ – 2014 Projekt: Regenerácia obce Torysa – Výstavba lávky pre peších – 2015
Výstavba Domu dôchodcov	Obec Torysa	Torysa	Nesplnené	Národný projekt: „Terénna sociálna práca a komunitné

				centrá – Spolu pre komunity - realizácia 8/2023 - 1/2029
Rekonštrukcia domu smútku a cintorína	Obec Torysa	Torysa	Splnené	9/2021
Obnova interiéru MŠ a dokončenie rekonštrukcie objektu ZŠ vrátane jedálne	Obec Torysa	Torysa	Splnené	Projekt: Rekonštrukcia priestorov, areálu a zvýšenie kapacity MŠ v obci Torysa – realizácia 05/2018 – 10/2018 Projekt: Zníženie energetickej náročnosti zdroja tepla MŠ v Toryse s využitím aerotermálnej energie – realizácia júl 2020-12/2020
Výstavba kuchyne v KD	Obec Torysa	Torysa	Nesplnené	-
Rekonštrukcia zdravotného strediska a obecného úradu	Obec Torysa	Torysa	Splnené	
Výstavba parkovísk	Obec Torysa	Torysa	Splnené	Projekt: Parkovisko – Polyfunkčný objekt s nájomnými bytmi – 8 b.j. - 2016
Výstava vodojemu pre IBV Rovinky Záhrady a nových lokalít IBV	Obec Torysa	Torysa	Nesplnené	-
Výstava poldra nad obcou Torysa smerujúc k obci Šarišské Dravce	Obec Torysa	Torysa	Nesplnené	-
Zariadenie lesnej škôlky	Obec Torysa	Torysa	Nesplnené	-
Výstavba amfiteátra	Obec Torysa	Torysa	Nesplnené	-
Výstavba križovatiek, kruhového objazdu a nástupísk	Obec Torysa	Torysa	Nesplnené	-
Výstavba polyfunkčného Domu sociálnych služieb	Obec Torysa	Torysa	Nesplnené	-
Investície do poľnohospodárskych podnikov	Obec Torysa	Torysa	Nesplnené	-
Investície do MSP	Obec Torysa	Torysa	Nesplnené	-

2.2 Kľúčové trendy vývoja, ak by sa stratégia PHRSR neimplementovala

Na základe zozbieraných informácií bola vypracovaná trajektória vývoja za predpokladu, že nebudú realizované žiadne opatrenia navrhovanej stratégie PHRSR, tzv. nulový variant:

- zhoršenie životného prostredia,
- zvýšenie produkcie zmesových komunálnych odpadov,
- zhoršenie stavu miestnych komunikácií a chodníkov,
- zvýšenie nehodovosti v dôsledku nevybudovaných chodníkov, resp. chodníkov v zlom technickom stave,
- zhoršenie stavu obecných budov,
- zanedbané verejné priestranstvo a nízka atraktivita obce,
- zhoršená verejná bezpečnosť v obci,
- zhoršenie kvality života obyvateľov,
- stagnácia celkového počtu obyvateľov ako následok zhoršenia životných podmienok v obci,
- starnutie obyvateľstva a zvyšovanie miery ekonomického zaťaženia produktívnej zložky populácie
- vyostrenie problémov marginalizovaných rómskych komunít (chudoba, segregácia, kriminalita, záškoláctvo a pod.).

Problémom obcí vo všeobecnosti sú financie a úbytok obyvateľov. Mladých skutočne ubúda, sťahujú sa za školou a prácou do väčších miest. S veľkou pravdepodobnosťou bez strategického plánu a bez naplnenia krátkodobých, strednodobých, či dlhodobých cieľov, by nečakal obec Torysa pozitívny scenár. Strategické rozhodnutia by boli chaotické a využívanie verejných zdrojov neefektívne. Obyvateľstvo by bolo nespokojné a predovšetkým ekonomicky aktívne obyvateľstvo by odchádzalo za lepšími podmienkami na život. Rozvoj obce by stagnoval. Narastali by problémy s početnou marginalizovanou rómskou komunitou a prehlbovali by sa problémy ako záškoláctvo, chudoba, segregácia, kriminalita, výtržníctvo. Zvyšovala by sa nezamestnanosť, problémy so zabezpečením starostlivosti o obyvateľov v poproduktívnom veku a neschopnosť plniť niektoré úlohy samosprávy. Zanedbané verejné priestranstvá, nízka dostupnosť služieb, či slabé podnikateľské zázemie nepresvedčia obyvateľov, aby v obci zostali. Nasledovali by problémy, ktoré by boli oveľa ťažšie riešiteľné.

Riešením sa javí spájanie sa do menších skupín obcí, v rámci ktorých je predpoklad efektívnejšieho využívania aj verejných financií.

2.3 Identifikácia vnútorných potenciálov, výziev, limitov a problémov

Poloha obce je výhodná vzhľadom k tomu, že sa nachádza v peknej lokalite, s vybudovanou infraštruktúrou v blízkosti okresného mesta Sabinov a ďalšieho mesta Lipany. Výhodou je aj blízkosť hraníc s Maďarskom a Ukrajinou. Je možné ju považovať za obec s veľkým potenciálom rozvoja, a to najmä v oblasti cestovného ruchu, čomu vďačí najmä existujúcim zaujímavostiam historického a prírodného charakteru. Veľkou výhodou obce je dobrá poloha v blízkosti hlavnej dopravnej trasy. Torysa leží medzi mestami Prešov a Sabinov, v blízkosti hlavného cestného ťahu, ktorý tieto mestá spája. Tento úsek patrí medzi dôležité regionálne komunikácie a je pomerne frekventovaný, keďže ide o spojenie smerom na sever Slovenska a ďalej do Poľska. Aj tento fakt láka obyvateľov prichádzať a ostať žiť v obci.

Základným problémom sú obmedzené finančné zdroje, problematická rómska komunita, chýbajúca technická infraštruktúra. Je nevyhnutné finančné a prírodné zdroje obce využívať čo najefektívnejšie a s ohľadom na ich udržateľnosť.

Výzvy a potenciály	Socioekonomické	- pozitívna veková štruktúra obyvateľstva obce s potenciálom ďalšieho rastu počtu obyvateľstva v obci, rastúci počet obyvateľov, domov a rozvíjajúca sa IBV - existencia viacerých sociálnych služieb v obci – terénna sociálna práca, miestne preventívne a občianske služby, - existencia podnikateľských subjektov pôsobiacich v oblasti obchodu a služieb (kamenárstvo, stolárstvo, stavebniny, pizzerie, potraviny, výrobný a poľnohospodársky areál) - vytváranie podmienok pre rozvoj podnikania a služieb - existencia základnej infraštruktúry – obecný úrad, materská a základná škola, zdravotné stredisko, predajňa potravín, zberný dvor, kamerový systém, požiarňa zbrojnica
	Územno-technické	- aktualizovaný územný plán obce s jasne definovanou predstavou rozvoja infraštruktúry - výhodná poloha obce v okrese Sabinov - atraktívne prírodné prostredie pre vytváranie oddychových zón, areál agroturistiky či lyžiarskeho strediska
	Prírodno-environmentálne	- vhodné prírodné a podnebné podmienky - existujúci odvoz a skládka tuhého komunálneho odpadu - zavedený systém separovaného zberu odpadu - existencia Nízkouhlíkovej stratégie obce Torysa na roky 2020 -2030 - zavádzanie inteligentných systémov riadenia budov (SMART riešenia)
	Kultúrne	- využívanie prírody v okolí na letné a zimné športové aktivity, - každoročné tradičné kultúrno - spoločenské podujatia, - existencia budov pre základnú a materskú školu, - možnosť aktívneho trávenia voľného času – existencia futbalového ihriska, multifunkčného ihriska a telocvične
	Inštitucionálno-organizačné	- aktívne zapájanie občanov s predstaviteľmi samosprávy - aktívne vyhľadávanie finančných prostriedkov predstaviteľmi samosprávy za účelom neustáleho rozvoja obce a jej infraštruktúry - ochota obyvateľov spolupodieľať sa na rozvoji
Problémy a limity	Socioekonomické	- trend nárastu postreprodukčnej zložky obyvateľstva v samotnej obci ako aj v Prešovskom samosprávnom kraji v dôsledku poklesu pôrodnosti a nevytvorenia vhodných životných podmienok v obci pre obyvateľov v reprodukčnej kategórii

		- nízka kúpyschopnosť obyvateľstva vyplývajúca z nezamestnanosti v regióne
	Územno-technické	- nedostatok finančných prostriedkov z rozpočtu obce na rekonštrukciu miestnych komunikácií - nedostatočná sociálna infraštruktúra a infraštruktúra pre trávenie voľného času
	Prírodno-environmentálne	- rast podielu spevnených nepriepustných plôch na úkor zelene - nízka miera adaptačných opatrení na budovách - malý rozvoj aktivít pre rekreačné účely - slabšia propagácia cestovného ruchu v regióne - finančná náročnosť obnovy budov a nízke tempo obnovovania budov, ktoré nepostačuje na dosiahnutie cieľa klimateckej neutrality do roku 2025 - neestetický vzhľad toku rieky Torysa a jeho okolia
	Kultúrne	- finančná náročnosť obnovy budov a nízke tempo obnovovania budov, ktoré nepostačuje na dosiahnutie cieľa klimateckej neutrality do roku 2025 - obmedzenosť počtu kultúrnych podujatí v nadväznosti na rozpočet obce - absencia angažovanosti obyvateľov do prípravy kultúrnych podujatí
	Inštitucionálno-organizačné	- slabá dostupnosť pre získanie finančných prostriedkov na rozvoj obce (byrokratické zaťaženie, vysoké vstupné náklady na projektové dokumentácie)

2.4 Analýza východiskovej situácie

2.4.1 História

Torysa je spomedzi obcí ležiacich na hornom toku rieky Torysa považovaná za jednu z najstarších. Jestvovala už pred 13. storočím ako slovanská osada, sídliské centrum občiny a jej počiatky evidentne siahajú do dávnych slovanských čias. Prvý najstarší, písomný záznam, ktorý môžeme pokladať za hodnoverný o obci Torysa je v listine z roku 1265, v ktorej sa uvádza, že spišský prepoš Mitimír z Bosny exkomunikoval toryského farára, lebo odoprel platiť cirkevnú daň tzv. "catedraticum" Spišskej Kapitule, kam farnosť Torysa ako sídlo cirkevného dištriktu administratívne patrila.

Obec svoje pomenovanie získala od rieky Torysa, ktorá prúdi obcou. Presný význam názvu "Torysa" nepoznáme, pochádza z predslovanských čias. Niektorí bádatelia názov Torysa odvodzujú od skýrtskeho „tor“ alebo od keltského „thor iza“- horská voda. Je nesporné, že naši predkovia ešte pred príchodom Maďarov nazývali rieku a obec Torysu tak ako my dnes. Listina z roku 1265 hovorí aj o kostole Panny Márie v Toryse. Toto sídlisko bolo pravdepodobne najstarším a najvýznamnejším centrom kultúrneho, administratívneho i cirkevného života na hornej Toryse.

Listina z r. 1265 hovorí aj o kostole Panny Márie v Toryse. Toto sídlisko bolo pravdepodobne najstarším a najvýznamnejším centrom kultúrneho, administratívneho i cirkevného života na hornej Toryse.

Strategicky dobrá poloha uprostred regiónu i križovatka ciest, ktoré sa tu stretli od Prešova, Spišskej Kapitule, Levoče i z údolia Popradu cez Šarišské Dravce, predurčili Torysu už v 13. storočí ako trhové mestečko. Súčasne sa stala centrom cirkevnej správy v tejto oblasti ako sídlo vicearchidiakonátu.

Do dejín obce významne zasahovala rieka Torysa. Prudký tok rieky sa v minulosti častokrát pričínal o to, že aj menšia povodeň veľmi často spôsobovala ohrozenie tunajších obcí, Torysu nevynímajúc. Písomne zachytené sú veľké povodne z roku 1670, kedy boli v oblasti zaznamenané veľké materiálne škody a len v samotnej Toryse bolo zničených vyše 20 domov. Ďalšie ničivé povodne nasledovali v rokoch 1673, 1716, 1724, 1748, 1764, 1837, 1846 a 1867.

Najnegatívnejšou udalosťou v dejinách obce bola povodeň v auguste roku 1813, ktorá okrem iného zničila aj kostol a kaštieľ s okolím. Pri tejto katastrofálnej povodni v noci z 24. na 25. augusta 1813 rieka dosiahla v oblasti Torysy neuveriteľnú výšku 4m. Obrovský dravý prúd vody z ľavého boku silne tlačný prítokom Dravčanky zmenil svoje koryto a nezadržateľne sa valil do obce. Vodný živel zmietol z cesty 32 domov aj so stajňami a inými hospodárskymi budovami a začal ohrozovať kostol a kaštieľ. Kostol neodolal náporu a v priebehu niekoľkých hodín sa zvalil. Jeho zrútené múry nestačili odraziť vodný príval od kaštieľa a naopak sa celou silou vrhol ku kaštieľu. Kaštieľ vodnému toku neodolal a o polnoci sa s veľkým rachotom zrútil. Okrem toho bol v obci zničený mlyn "na močiari", lehovar, stodoly a iné hospodárske budovy. Zahynulo 11 ľudí. Silný prúd vody vyniesol z krypty truhly s mŕtvolami zemepánov a farárov. Mŕtve telá grófa Jozefa Tomáša Szirmayho a jeho manželky Anny sa našli pri Ďáčovskom mlyne a boli uložené do krypty kostola v Šarišských Michaľanoch, o čom hovorí latinský nápis na mramorovej tabuli v stene po pravej strane oltára. Podľa bývalej farskej kroniky s vodou ohrozeného kostola sa podarilo zachrániť cibórium (veľký kalich), pacifikál (kríž), kalich a monštranciu.

Na výzvu Košického biskupa dal gróf Tomáš Szirmay v roku 1884 postaviť kostol na "vyššom konci" na pravej strane, kde vedie cesta do Šarišských Draviec, aby ho už voda viac nevzala. Pozostatky grófa Tomáša Szirmaya ležia v tomto kostole. Kostol je vybudovaný v klasicistickom slohu.

Voda bola nielen zničujúca, ale aj pomocníkom. Z historických dokumentov sa dozvedáme o jej využití na výrobu papiera, keď poháňala výrobné zariadenia. Pohon bol na vrchnú vodu a prevodom z kola sa poháňali okrúhle kamene, ktoré drvili handry a staré papiere na kašu. Papiereň v Toryse vznikla v roku 1784 a zanikla v roku 1874. V jej tesnej blízkosti bol mlyn. Okrem toho boli ešte v obci tri mlyny. Prvý z mlynov zanikol v roku 1905 a bol v lokalite "na rybníkoch". Druhý mlyn na hornom konci obce "pri kríži", zanikol okolo roku 1860. Tretí mlyn bol údajne v lokalite "pri močiari" a bol znížený pri povodni v roku 1813.

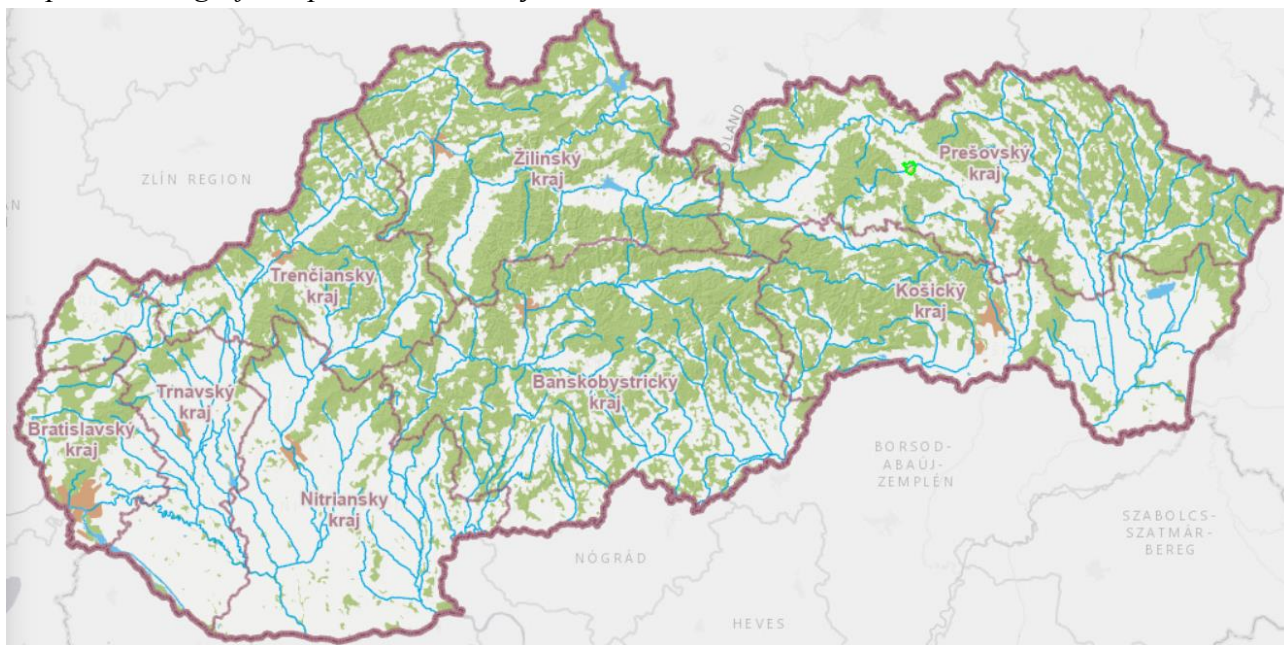

2.4.2 Zemepisná charakteristika a prírodné zdroje Geomorfologické členenie (poloha) a príroda

Obec Torysa leží na východe Slovenska v doline rieky Torysy a jej prítokov. Kataster obce leží v geomorfologickom celku Spišsko - šarišské medzihorie. Obec je od najbližšieho mesta Lipany vzdialená 7 km, od okresného mesta Sabinov 19 km a od krajského mesta Prešov, 37 km.

Administratívne obec patrí do okresu Sabinov a Prešovského samosprávneho kraja. Kataster obce je situovaný v severozápadnej časti okresu. Rozloha katastra obce je 10,57 km² a hustota zaľudnenia je 155,78 obyvateľov na km². Nadmorská výška stredu obce je 420 m n. m. Katastrálne územie obce na juhu hraničí s obcou Vysoká, na východe s obcami Ďačov a Krivany, na severe susedí Torysa s obcami Olšov a Šarišské Dravce a na západe s obcami Tichý Potok a Brezovica.

Mapa č. 1 Geografická poloha obce Torysa v rámci Slovenska

Zdroj: <https://zbgis.skgeodesy.sk/>

Katastrálne územie obce Torysa sa z geomorfologického hľadiska nachádza v Aplskeo-himalájskej sústave, podsústave Karpát, provinciách Západné Karpaty a celku Spišsko-šarišské medzihorie. Územie obce Torysa je členité. Najnižší bod je pri výtoku rieky Torysy k katastra obce a najvyšším bodom je vrch Homôlka s nadmorskou výškou 801 m n.m.

Mapa č. 2 Geografická poloha obce Torysa k okresnému mestu Sabinov

Zdroj: Zdroj: <https://zbgis.skgeodesy.sk/>

Geologická stavba územia obce Torysa je pestrá. V území je zastúpený terciér a to prostredníctvom Hutianskeho súvrstvia, ktoré je v území rozšírené vo vyšších nadmorských výškach. Terciér je zastúpený prevažne ílovcami, ílosiltovcami v absolútnej prevahe nad pieskovicami. V okolí vrchu Homôlka je terciér zastúpený Bielopotockým súvrstvom, ktoré tvoria prevažne pieskovce v absolútnej prevahe nad nevápnitými ílovcami. Kvartér je v území zastúpený v nižších nadmorských výškach. Kvartér nečlenený je zastúpený svahovinami v celku a deluviálno fluviálnymi ronovými hlinami. Spodný pliocén Kvartéra je zastúpený reziduálnymi fluviálnymi štrkami. Stredný pleistocén je zastúpený fluviálnymi štrkami a piesčitými štrkami. Vrchný pleistocén v území predstavujú proluviálne hlinité štrky s úlomkami a fluviálnymi piesčitými štrkami.

Vzhľadom na geologické podložie je pôdny kryt územia nie veľmi pestrý. V najvyšších polohách vrchu Homôlka sa vyskytujú pararendziny kambizemné a kambizemem rendinové zo zvetralín pieskovcovo – slieňovcových hornín. V okolí vodných tokov sú rozšírené fluvizeme kultizemné, sprievodné fluvizemné glejové a modálne. Najrozšírenejšími pôdami v území obce Torysa sú kambizeme pseudoglejové nasýtené, sprievodné pseudogleje modálne kultizemné a lokálne gleje. Tiež sú v území v menšej miere zastúpené kambizemem modálne a kultizemné nasýtené až kyslé a sprievodné rankre. S pôdnym krytom úzko súvisí aj využitie pôd v území katastra

Katastrálne územie obce Torysa je odvodňované riekou Torysa, ktorá dala obci meno. Rieka Torysa tvorí kostru odvodňovacieho systému katastra obce, pretože sa do nej vlievajú viaceré pravostranné aj ľavostranné prítoky. Najvýznamnejšími ľavostrannými prítokmi Torysy v katastri sú riečka miestnymi nazývaná Dravčanka, ktorá priteká z obce Šarišské Dravce a potok Hanovec, ktorý priteká od obce Olšov. Rieka Torysa je hlavnou riekou, ktorá odvodňuje územie okresu Sabinov. Torysa odvodňuje povodie veľké 1 349 km², má dĺžku 129 km a je vrchovinovo-nížinným typom rieky. Priemerný prietok v ústí je 8,2 m³/s. Najvodnatejšími mesiacmi v území sú jún a júl, najmenej vodnatým mesiacom je mesiac február.

Drvivá väčšina katastrálneho územia obce Torysa sa nachádza v mierne teplej oblasti a do okrsku mierne teplého, vlhkého s chladnou až mierne studenou zimou s júlovým priemerom teploty od 16 do 18 stupňov Celsia. Januárový teplotný priemer sa pohybuje na úrovni mínus 3 až mínus 4 stupňov Celsia. Najteplejším mesiacom podľa dlhodobého priemeru je mesiac júl. Zima vrcholí v januári, zriedkavejšie vo februári a výnimočne v decembri. Priemerná ročná teplota sa v mierne teplej oblasti pohybuje od 4 °C do 8 °C. V priemere je ročný počet letných dní okolo 50 a tento počet s nadmorskou výškou rýchlo klesá.

Množstvo zrážok v území je okolo 600 až 700 mm ročne, pričom ich množstvo s nadmorskou výškou rastie až na viac ako 900 mm. V priemere najbohatším mesiacom na zrážky je júl, za ním nasleduje jún a august. Najchudobnejším mesiacom na zrážky je december. Menšie územie vo vyšších nadmorských výškach okolia vrchu Homôlka patrí do chladnej klimatickej oblasti do mierne chladného okrsku s júlovým priemerom teploty pod 16 °C. Okrsok je veľmi vlhký.

Územie okresu Sabinov a teda územie katastra Torysy podľa fytogeografického členenia Slovenska patrí do oblasti západokarpatskej flóry (*Carpaticum occidentale*), obvodu východobeskydskej flóry (*Beschidicum orientale*), fytogeografického okresu Východné Beskydy. Z hľadiska fytogeograficko vegetačného členenia patrí územie do bukovej zóny, flyšovej oblasti a podoblasti Bachureň. Obec podľa využitia pôdy mená na svojom území lesné pozemky. Avšak v katastrálnom území obce sa nachádzajú lesy a to prevažne vo vyšších polohách na vrchu Homolka. Jedná sa o skupiny ihličnatých lesov so zastúpením smreka a smerkovca opadavého a tiež zmiešané lesy. Nelesná drevinová vegetácia v katastri obce zahŕňa niekoľko skupín vegetácie. Nepravidelné a pozvoľné prechody porastov z lesa do otvorenej krajiny tvoria prirodzené zoskupenia krovín a mladých stromov pozdĺž lesných okrajov. Krovinné spoločenstvá sa viažu na poľné medze, poľné cesty, terasy, pasienky, okraje lúk, ale i opustené neobrábané plochy. Sú to najmä porasty trnkových kriačín (*Ligustro-Prunetum*), trnkových lieštin (*Pruno-Coryletum*) a teplomilných kriačín (*Crataego Prunetum*). V krovitých spoločenstvách sú zastúpené hlavne trnka slivková (*Prunus spinosa*), javor poľný (*Acer campestre*), breza ovisnutá (*Betula pendula*), ruža šípová (*Rosa canina*), hloh obyčajný (*Crataegus laevigata*), zob vtáčí (*Ligustrum vulgare*), svíb krvavý (*Swida sanguinea*), lieska obyčajná (*Corylus avellana*), baza čierna (*Sambucus nigra*), ostružina černicová (*Rubus fruticosus*) a i. Na niektorých miestach sa vyskytujú i porasty borievky obyčajnej (*Juniperus communis*) a vzácné aj porasty s čerešňou krovitou (*Cerasus fruticosa*). Druhovú skladbu živočíchov územia môžeme označiť ako ubiquistickú s typickými zástupcami ako je myš domová (*mus musculus*), potkan obyčajný (*Rattus norvegicus*), hranostaj obyčajný (*Mustella erminea*) a ako spoločenstvo listnatých lesov so zástupcami druhov tchor obyčajný (*Putorius putorius*), raniak hrdzavý (*Nyctalus noctula*) a plch obyčajný (*Glis glis*). Z hľadiska chrobákov je pre územie charakteristické spoločenstvo lesov, v ktorom vystupujú ako charakteristickí zástupcovia bystruška kožovitá (*Carabus coriaceus*), svietivka svätovánska (*Lampyrus noctiluca*), pestroš mravcový (*Thanasimus formicarius*), svižník hôrny (*Cicindela silvicola*), krasoň lesklý (*Anthaxia nitidula*), drvinár hnedý (*Hylecoetus demestoides*) a i.. v území tiež môžeme nájsť druhy ako je koník modrokrídly (*Oedipoda coerulescens*), svrček poľný (*Gryllus campestris*), bzdocha pásavá (*Graphosoma lineatum*), chrústik letný (*Amphimallon solstitialis*), drevár fialový (*Xylocopa violacea*), lišaj mliečnikový (*Celerio euphorbiae*), modlivka zelená (*Manthis religiosa*). Bežným druhom v lesoch okolia Torysy je veverica obyčajná (*Sciurus vulgaris*) a zajac poľný (*Lepus*

europaeus). Predátormi v lesných a nelesných ekosystémoch sú kuna lesná (*Martes martes*), kuna skalná (*Martes foina*), tchor obyčajný (*Putorius putorius*) a lasica myšozravá (*Mustela nivalis*). Väčšími predátormi v území sú líška obyčajná (*Vulpes vulpes*) a vzácnejšie jazvec obyčajný (*Meles meles*). Poľovnícky zaujímavé druhy žijúce v území sú: jeleň obyčajný (*Cervus elaphus*), srnec hôrny (*Capreolus capreolus*) a sviňa divá (*Sus scrofa*).

2.4.3 Výmera obce a využitie pôdy

Tabuľka č. 5 Výmera a využitie pôdy

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Poľnohospodárska pôda	8 752 894	8 752 328	8 750 472	8 747 542	8 745 841	8 742 621	8 740 203
z toho: - orná pôda	3 418 860	3 418 416	3 417 048	3 415 642	3 414 091	3 410 996	3 408 752
- chmeľnica	0	0	0	0	0	0	0
- vinica	0	0	0	0	0	0	0
- záhrada	189 213	189 091	188 603	187 079	186 929	186 804	186 626
- ovocný sad	24 227	24 227	24 227	24 227	24 227	24 227	24 227
- trvalý trávny porast	5 120 594	5 120 594	5 120 594	5 120 594	5 120 594	5 120 594	5 120 598
Nepoľnohospodárska pôda	1 813 107	1 813 673	1 815 529	1 818 459	1 820 160	1 823 380	1 825 798
z toho: - lesný pozemok	0	0	0	0	0	0	0
- vodná plocha	328 740	328 740	328 740	328 740	328 740	328 740	328 740
- zast. plocha a nádvorie	633 343	633 519	634 726	637 513	639 356	639 811	642 466
- ostatná plocha	851 024	851 414	852 063	852 206	852 064	854 829	854 592
Celková výmera	10 566 001	10 566 001	10 566 001	10 566 001	10 566 001	10 566 001	10 566 001

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk/>

Veľkosť katastrálneho územia obce Torysa sa nemenila, minimálne zmeny nastali vo využití pôdy. V roku 2018 tvorila poľnohospodárska pôda 82,84 % z celkovej výmery, zatiaľ čo v roku 2024 to bolo o niečo menej - 82,72 %. Celková výmera katastra obce je 10 566 001m². Z nej najväčšiu časť tvorí poľnohospodárska pôda – konkrétne trvalý trávny porast (48,46% z celkovej výmery). Po trvalom trávnom poraste nasleduje orná pôda s výmerou 32,26%, najmenšiu časť povrchu obce tvoria ovocné sady – 0,23%. Chmeľnica, vinica a lesné pozemky sa v katastri obce nenachádzajú. Od roku 2018 vzrástlo množstvo nepoľnohospodárskej pôdy o 12 691m².

Poľnohospodársku pôdu v katastri obce Torysa obhospodarujú najmä družstevné a podnikateľské subjekty regionálneho charakteru (napr. Výrobné odbytové družstvo obilnín Torysa), nástupnícke organizácie bývalého JRD a doplnkovo menší samostatne hospodáriaci roľníci.

2.4.4 Demografický vývoj

2.4.4.1 Stav a vývoj počtu obyvateľstva

Demografický vývoj obce Torysa mal od roku 2018 prevažne stúpajúci charakter. V roku 2024 sa počet obyvateľov v porovnaní s rokom 2018 zvýšil o 106. K 31.12.2024 mala obec 1 653 obyvateľov.

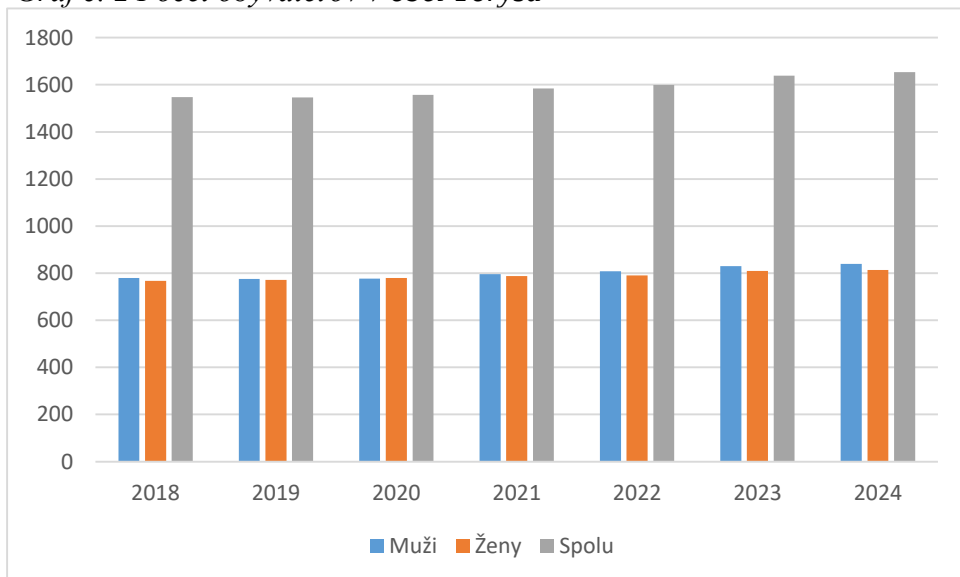
Hustota obyvateľstva na km² je v roku 2024 v obci je 155,78. Pre porovnanie hustota vidieckeho osídlenia na Slovensku je 110,67 obyvateľa na km².

Tabuľka č. 6 Vývoj počtu obyvateľstva v obci

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Muži	779	775	777	796	808	830	839
Ženy	768	771	780	788	791	809	814
Spolu	1547	1546	1557	1584	1599	1639	1653

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk/>

Graf č. 1 Počet obyvateľov v obci Torysa

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk/>, vlastné spracovanie

Na rozbor najjednoduchších demografických ukazovateľov v obci Torysa máme k dispozícii údaje o prírastku/úbytku obyvateľstva za roky 2018 – 2024. K 31.12.2018 mala obec 1 547 obyvateľov. Za sledované obdobie sa v obci narodilo spolu 232 a zomrelo 90 obyvateľov, pričom priemer na 1 rok bolo 38 narodených a 15 zomretých. Celkovo sa prirodzeným pohybom (natalita a mortalita) počet obyvateľov zvýšil o 142.

Tabuľka č. 7 Pohyb obyvateľstva

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Živonarodení	21	28	30	43	33	42	35
Zomretí	16	14	11	14	9	15	11
Prirodzený prírastok obyv.	5	14	19	29	24	27	24
Prist'ahovaní	22	15	8	23	14	28	3
Vyst'ahovaní	24	30	16	27	23	15	13
Migračné saldo	-2	-15	-8	6	-9	13	-10
Celkový prírastok obyv.	3	-1	11	35	15	40	14

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk/>

Pri analýze mechanického pohybu obyvateľstva sa pozornosť sústreďuje predovšetkým na migračný pohyb (migrácia = sťahovanie). Celkový počet prist'ahovaných za sledované obdobie je 113 a vyst'ahovaných 148. Ročne sa v priemere z obce vyst'ahovalo 18,83 a prist'ahovalo 24,67 obyvateľov. Celkový efekt je negatívny, migráciou sa počet obyvateľov v obci znížil o 25.

V januári 2022, na základe zverejnených výsledkov SODB 2021 Štatistický úrad SR aktualizoval stav obyvateľov k 1. 1. 2021, ktorý je základom pre bilancovanie každoročných počtov obyvateľstva v obciach SR. Podľa tejto aktualizácie mala obec Torysa k 1.1.2021 1559 (nie 1557) obyvateľov.

2.4.4.2 Veková štruktúra obyvateľstva

Vývoj vekovej štruktúry obyvateľstva sa dotýka všetkých, je to komplexný demografický jav. Vo vekovej štruktúre sa odráža vývoj základných populačných procesov (pôrodnosti a úmrtnosti). Ako je zrejmé z Grafu č. 3, v obci Torysa je za sledované obdobie viac obyvateľov v predproduktívnom ako v poproduktívnom veku. Najpočetnejšiu skupinu tvorí produktívna časť obyvateľov - v roku 2023 tvorili 63,09% z celkového počtu.

Tabuľka č. 8 Veková štruktúra obyvateľstva

Kategórie	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Predproduktívny vek	328	324	327	358	381	404	411
Produktívny	1059	1061	1066	1059	1046	1050	1043
Poproduktívny	160	161	164	167	172	185	199
Ukazovatele							
Index starnutia ekonomický	48,78	49,69	50,15	46,65	45,14	45,79	48,42
Index ekonomického zaťaženia	46,08	45,71	46,06	49,58	52,87	56,1	58,49
Index závislosti mladých ľudí I	30,97	30,54	30,68	33,81	36,42	38,48	39,41
Index závislosti starých ľudí II	15,11	15,17	15,38	15,77	16,44	17,62	19,08

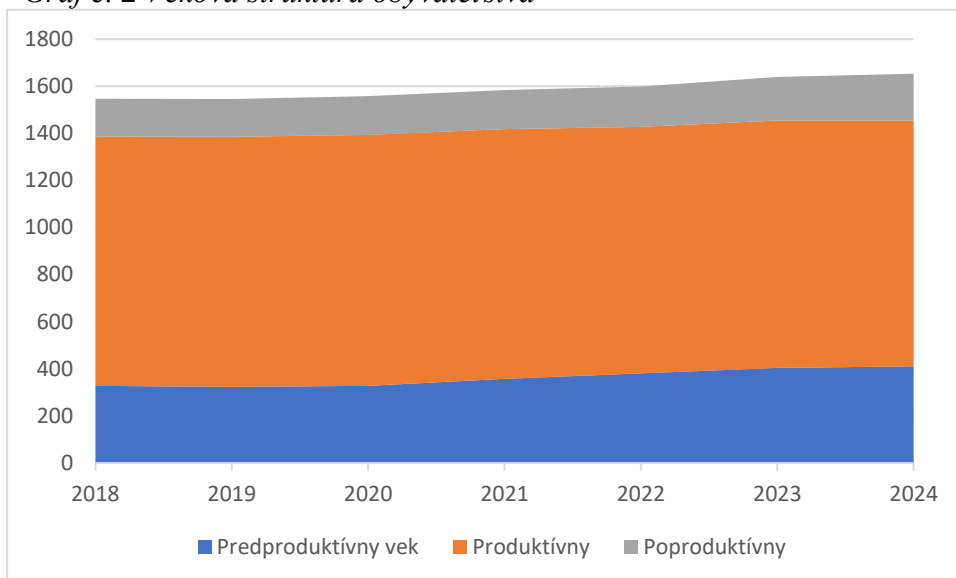
Zdroj: <http://datacube.statistics.sk/>

Starnutie obyvateľstva je dlhodobý trend, ktorý sa na Slovensku začal pred niekoľkými desaťročiami. Tento trend sa prejavuje v zmenách vekovej štruktúry obyvateľstva a odráža sa v rastúcom podiele starších osôb v spojení s klesajúcim podielom osôb v produktívnom veku na celkovej populácii. V obci Torysa za sledované obdobie počet obyvateľov v predproduktívnom veku stúpol a počet obyvateľov v poproduktívnom tiež stúpol. Mierne však klesá podiel obyvateľstva v produktívnom veku (Graf č. 2).

Pri porovnaní rokov 2018 a 2024, všetky stúpol index ekonomického zaťaženia, index závislosti mladých ľudí, aj index závislosti starých ľudí. Index ekonomického starnutia obyvateľstva mierne klesol (počet osôb v poproduktívnom veku (65+) pripadajúci na 100 osôb v predproduktívnom veku (0-14)) a aj naďalej má nižšiu hodnotu ako ekonomický index starnutia na Slovensku, ktorý v roku 2023 dosahoval hodnotu 114,76. Vývoj vekovej štruktúry obyvateľstva potvrdzuje, že Torysa patrí medzi obce s relatívne priaznivou reprodukčnou základňou. V porovnaní s mnohými vidieckymi obcami, ktoré dlhodobo strácajú obyvateľov, si Torysa udržiava dopyt po bývaní a stabilný komunitný život.

Graf č. 2 Veková štruktúra obyvateľstva

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk/>, vlastné spracovanie

2.4.4.3 Národnostná štruktúra obyvateľstva

Tabuľka č. 9 Národnostné zloženie obyvateľstva

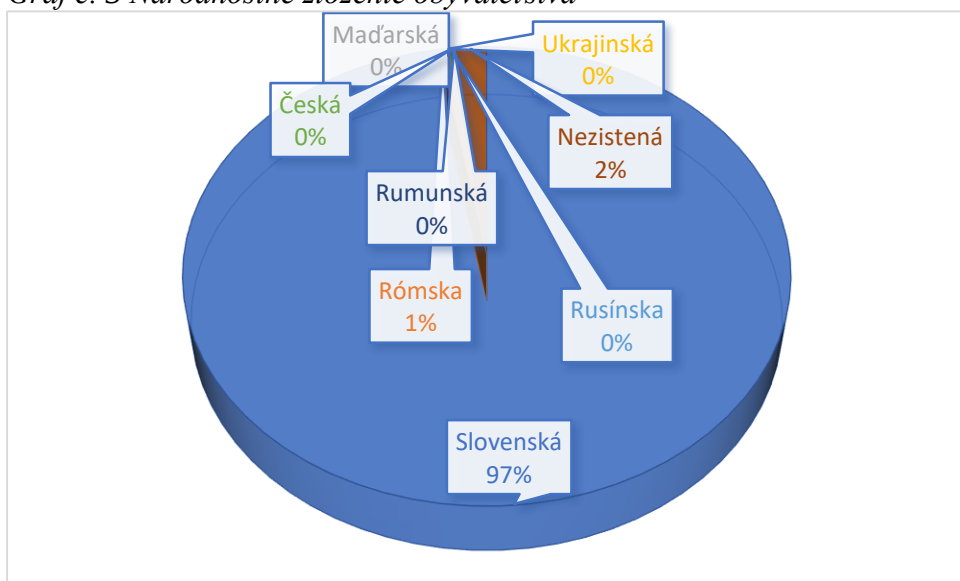
Národnosť	Počet	%
Slovenská	1516	97,24
Rómska	4	0,26
Maďarská	3	0,19
Ukrajinská	2	0,13
Rusínska	1	0,06
Česká	1	0,06
Rumunská	1	0,06
Nezistená	31	1,99

Zdroj: SOBD 2021

Národnosťou sa rozumie príslušnosť osoby k národu, národnostnej menšine alebo etnickej menšine. Pre určenie národnosti nie je rozhodujúca materinská reč, ani reč, ktorú občan prevažne používa alebo lepšie ovláda, ale jeho vlastné rozhodnutie o príslušnosti k národu, národnostnej menšine alebo etnickej menšine. Štruktúru obyvateľov obce Torysa podľa národnosti znázorňuje tabuľka č. 9. Podiel slovenskej národnosti v obci je viac ako 97 %, obec preto pokladáme z hľadiska etnografického za jednotnú. Veľmi malý podiel tu majú obyvatelia národnosti rómskej (0,26%), maďarskej (0,19%) a ukrajinskej (0,13%). V počte po jednom tu majú zastúpenie obyvatelia rumunskej, rusínskej a českej národnosti (0,06%).

Graf č. 3 Národnostné zloženie obyvateľstva

Zdroj: SOBD 2021, vlastné spracovanie

2.4.3.4 Náboženská štruktúra obyvateľstva

V obci prevažuje rímskokatolícke vierovyznanie (86,7%) nad gréckokatolíckym (takmer 2%) a Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia v Slovenskej republike (0,64%). 115 obyvateľov sa nehlási k žiadnemu vierovyznaniu a u 2,05% sa nepodarilo zistiť či a ku akému vierovyznaniu sa hlásia.

Tabuľka č. 10 Obyvateľstvo podľa vierovyznania

Vierovyznanie	Počet	%
Rímskokatolícka cirkev	1351	86,66
Gréckokatolícka cirkev	26	1,67
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	7	0,45
Reformovaná kresťanská cirkev na Slovensku (kalvínske)	1	0,06
Pravoslávna cirkev	4	0,26
Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia v Slovenskej republike	10	0,64
Kresťanské zbory na Slovensku	2	0,13
Apoštolská cirkev na Slovensku	5	0,32
ostatné a nepresne určené kresťanské cirkvi	1	0,06
Ad hoc hnutia	2	0,13
Bez vyznania	115	7,38
Iné	3	0,19
Nezistené	32	2,05

Zdroj: SOBD 2021

V obci je aktívna Rímskokatolícka cirkev, farnosť Torysa. Pod farnosť patrí Farský kostol Božského Srdca Ježišovho v Toryse a kaplnky sv. Cyrila a Metoda, Lurdskej Panny Márie, pod Cibrinami a sv. Jána Nepomuckého. V strede obce stojí čerstvo postavený Mariánsky stĺp. Súčasťou farnosti je aj filiálny kostol sv. Šimona a Júdu v Olšove.

Na kopci sa týči krásny kostol, ktorý je zasvätený Božskému srdcu Ježišovmu. V roku 1921 bol celý kostol vymaľovaný majstrom Maximiliánom Kurthom. Vtedy pribudla na priečelí empory v podveží maľba, ktorá zobrazuje povodňové udalosti a slávnosť odovzdania nového kostola. V roku 2003 vykonaná v miestnom kostole rozsiahla úprava a rekonštrukcia. Kostol a jeho oltár bol slávnostne konsekrovaný 27. augusta 2006 Mons. Alojzom Tkáčom, košickým arcibiskupom – metropolitom.

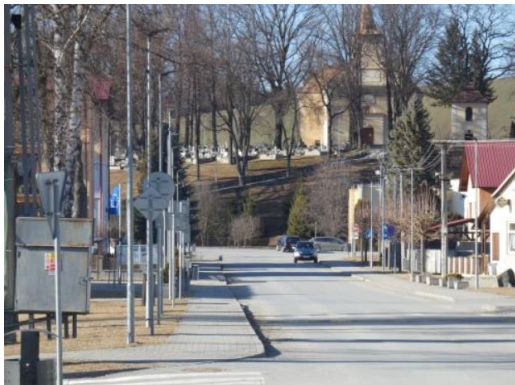
Obrázok č. 1 Farský kostol Božského Srdca Ježišovho

Zdroj: <https://obectorysa.sk/>

Obrázok č.2 Rímskokatolícky kostol

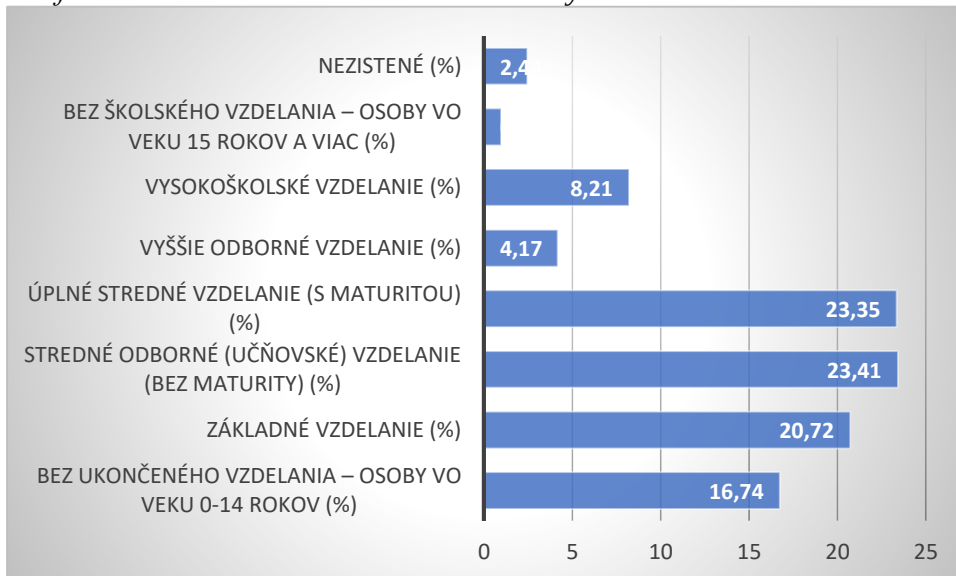

Zdroj: <https://obectorysa.sk/>

2.4.4.5 Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva

Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva delí populáciu podľa výšky dosiahnutého vzdelania. Vzdelané obyvateľstvo (na každom stupni) je viac informované, rýchlejšie sa zapája do pracovného procesu, skôr nachádza riešenia aj krízových situácií, je ochotné meniť zamestnania. Na základe výšky dosiahnutého vzdelania obyvatelia ovplyvňujú ekonomickú dynamiku obce a tým aj jej rozvoj.

Graf č. 4 Vzdelanostná štruktúra v obci Torysa

Zdroj: SOBD 2021, vlastné spracovanie

Ako je zrejmé z grafu č. 4, najviac obyvateľov v obci má dosiahnuté najvyššie vzdelanie stredné odborné bez maturity v zastúpení 23,41%, nasleduje úplné stredné vzdelanie s maturitou 23,35% z celkového počtu obyvateľov a následne je najviac zastúpené obyvateľstvo so základným vzdelaním – 20,72%. Vysokoškolské vzdelanie dosiahlo 8,21% obyvateľov.

2.4.5 Trh práce**2.4.5.1 Nezamestnanosť**

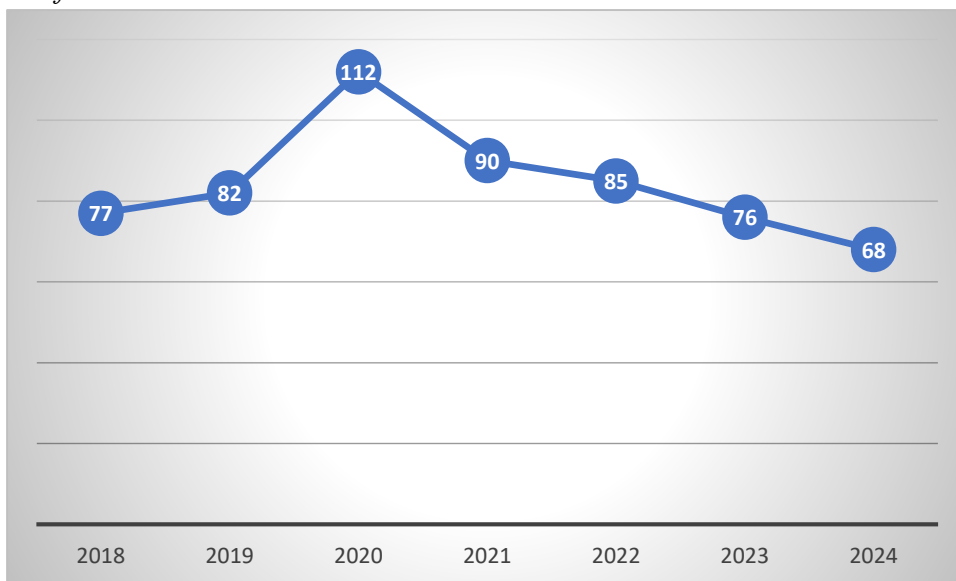
Tabuľka č. 11 Nezamestnanosť v obci

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Muži	34	35	63	48	46	45	34
Ženy	43	47	49	42	39	31	34
Spolu	77	82	112	90	85	76	68

Zdroj: www.datacube.statistics.sk

V tabuľke č. 11 môžeme sledovať vývoj nezamestnanosti z hľadiska ekonomicky aktívnej ženskej a mužskej populácie v obci. V obci Torysa si prácu hľadajú ženy i muži. Na začiatku sledovaného obdobia, počas rokov 2018 a 2019 prevyšoval počet žien hľadajúcich si zamestnanie, od roku 2020 sa tento trend zmenil a viac si začali hľadať prácu muži. V roku 2024 si prácu hľadáol rovnaký počet mužov a žien. Problém v obci je zvýraznený prítomnosťou MRK a tým, že rómske ženy nemajú dostatočné vzdelanie ani pracovné skúsenosti, aby boli úspešné pri hľadaní zamestnania. Táto komunita žije v chatrčiach na nevysporiadaných pozemkoch súkromných vlastníkov. Neplatia dane ani za komunálny odpad a nezaujímajú sa o dianie v obci.

Graf č. 5 Miera nezamestnanosti

Zdroj www.datacube.statistics.sk; vlastné spracovanie

Vývoj miery nezamestnanosti v obci má kolísavý charakter. Od roku 2018 do roku 2020 výrazne stúpla, čo môžeme pripísať zlej pandemickej situácii, ktorá pripravila o prácu množstvo ľudí. Od roku 2020 do konca sledovaného obdobia, miera nezamestnanosti postupne klesala.

Podiel disponibilných uchádzačov (PDU) v obci nie je vysoký, avšak pohybuje sa mierne nad úrovňou PDU kraja. Pre porovnanie, na konci roku 2023 PDU v obci dosiahla 7,24%, v okrese Sabinov 7,47 % a v Prešovskom kraji 6,17.

$$PDU = \frac{\text{počet disponibilných UoZ v produktívnom veku}}{\text{počet obyvateľov v produktívnom veku}}$$

2.4.6 Ekonomický rozvoj

2.4.6.1 Obecný rozpočet

Základným nástrojom finančného hospodárenia obce je rozpočet obce. Obec ho zostavuje podľa ustanovenia § 10 odsek 7 zákona č.583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Obec hospodárila v roku 2024 s vyrovnaným rozpočtom vo výške 1 787 564 €. Najväčšiu časť príjmov tvoria bežné príjmy a najväčšiu časť výdavkov, bežné výdavky.

2.4.6.2 Malé a stredné podnikanie, samostatne hospodáriaci roľníci

Dôležitými faktormi pre ekonomický rozvoj obce sú taktiež podmienky pre rozvoj podnikania v obci a podnikateľské aktivity súkromného sektora. V obci Torysa je hospodárska základňa veľmi málo rozvinutá, ako dôsledok relatívnej blízkosti hospodársky silnejších priemyselných miest, ktorými sú Sabinov a Lipany. Práve v týchto mestách je koncentrovaná veľká časť výrobných aktivít.

Priamo v obci sa podnikanie sústreďuje predovšetkým do činnosti fyzických osôb zameraných na podnikanie v oblasti obchodu a služieb.

Ekonomická štruktúra obce je tvorená podnikateľskými subjektami lokalizovanými na území obce Torysa a miestnou samosprávou. V obci sú ku dňu spracovania dokumentu, podľa evidencie obce nižšie uvedené podnikateľské subjekty. Svoju prevádzkovú resp. výrobnú jednotku tu majú:

- AGRO Torysa, s.r.o. – Miriam Ištoňová, Torysa 335,
- Stol-spol, spol. s r. o., stolárstvo, Torysa 334 – Markovec,
- Stavebniny BOYSI, s.r.o., Torysa 332 – Markovec,
- ANGEL-STAV, s.r.o. – stavebná činnosť, Anton Šašala,
- Kamenárstvo – Viliam Ištoňa,
- Tomi servis – Ing. P. Višňovský, Torysa 327,
- Potraviny COOP Jednota, Torysa 328,
- Potraviny FRESH – Štefan Angelovič, Torysa 304,
- Potraviny CBA KOMFOS, Torysa 426,
- Pizzeria – Zdenka Hovančíková,
- Pohostinstvo a reštaurácia – Miriam Ištoňová,
- Bistro – Anton Šašala,
- Pohrebné služby Cherubín, s. r. o. – Jozef Ištoňa,
- Kvetinárstvo Viktória – Miroslava Blašková,
- Kaderníctvo – Jana Hovancová,
- Kaderníctvo – Zuzana Angelovičová,

- Kozmetika – vizáž JANA,
- Kozmetika Cosmetics Danlady – Daniela Saxová,
- Pedikúra ŠtudioBibs – Bibiana Tarasovičová,
- Obuv/Textil – Mgr. Mária Berdisová,
- Textil Janka – Jana Mišenčíková,
- textilná výroba pleteného oblečenia – Mária Bujňáková,
- EmiNails – nechťové štúdio, Emma Centeková,
- Dotyk zdravia – masáže, Ema Hovančíková,
- Trafika – rozličný tovar – Darina Ištoňová, Torysa 374
- Mäsiareň IKA s.r.o. – Erika Matalíková, Torysa 374

Je to typický, ale funkčný model lokálnej ekonomiky pre väčšiu vidiecku obec. Limity sú však zrejme – chýbajú väčší zamestnávateľia s vyššou absorpciou pracovnej sily a obec je preto výrazne závislá od dochádzky za prácou mimo svojho územia.

2.4.6.3 Cestovný ruch

Potenciál územia Prešovského kraja je pre cestovný ruch, rekreáciu a kúpeľníctvo značne rozsiahly a hlboko diferencovaný. Nachádzajú sa tu priestory poskytujúce možnosti pre rozvoj rekreácie a cestovného ruchu od vysokohorskej a horskej krajiny Vysokých Tatier, Spišskej Magury, Pienin, Čergova, Slanských vrchov, Vihorlatu a Bukovských vrchov a Východoslovenskej pahorkatiny, významné prvky kultúrneho a historického dedičstva slúžiace ako cieľ poznávacieho turizmu, až po možnosť kúpania sa vo vodných nádržiach a termálnych kúpaliskách.

Najcennejšou devízou územia Prešovského kraja je vysoko hodnotná, zatiaľ relatívne málo narušená horská i podhorská krajina, osobitá nielen v celoslovenskom, ale i stredoeurópskom kontexte poskytujúca nevšedné turistické a rekreačné využitie v prírodnom prostredí.

Územie obce ponúka možnosti rozvoja cestovného ruchu a turizmu najmä v oblasti pešej turistiky, agroturistiky a zimnej rekreačnej turistiky. Obcou neprechádza značkovaná turistická trasa. Súčasný ponukový potenciál obce Torysa z hľadiska vybavenosti cestovného ruchu, turizmu a rekreačno-športových aktivít nie je dostatočný. V obci chýbajú najmä ubytovacie služby.

Obec Torysa je však vhodným miestom pre vidiecky cestovný ruch a agroturizmus. Pri vidieckom cestovnom ruchu a agroturizme je cieľovým miestom účastníkov cestovného ruchu vidiek vo veľmi zachovalom prostredí s nízkym stupňom urbanizácie a rušivých vplyvov. Zatiaľ vo vidieckom priestore neexistuje informačný systém o území, jeho prírodných, kultúrnych a historických hodnotách, a ani o infraštruktúre vidieckeho turizmu. Súčasne chýba miestna iniciatíva i znalosti z dôvodu nízkej mobilizácie a častokrát i kvality ľudského potenciálu (napr. ekonomické vzdelanie) vidieckeho obyvateľstva. Vytváranie kapitálových zdrojov pre investície do podnikania v oblasti vidieckeho turistického ruchu a agroturizmu je stále nedostačujúce.

Regionalizácia cestovného ruchu v Slovenskej republike určuje poradie priorít všetkých regiónov Slovenska v rámci podpory cestovného ruchu, a to podľa potenciálu cestovného ruchu v strednodobom horizonte a miery nezamestnanosti. Šarišský región cestovného ruchu, v ktorom sa

nachádza aj obec Torysa sa nachádza v kategórii regiónov s regionálnym významom, s významnými lokalitami mestského typu (Bardejov – historické centrum zapísané do zoznamu Svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO), rekreačnými územiaми (vodná nádrž Domaša, lyžiarske strediská Drienica – Lysá, Regetovka) a s miestami s kultúrnymi pamiatkami (Prešov, Sabinov, Šarišský hrad, drevené kostolíky). Obec nemá nadviazanú žiadnu cezhraničnú spoluprácu s okolitými štátmi.

Mapa č. 3 Turistické trasy v okolí obce Torysa

Zdroj: www.oma.sk

Obec Torysa síce nemá priamo vo svojom katastri vyznačené turistické trasy, no nachádza sa vo veľmi dobrej polohe – na okraji pohoria Čergov, ktoré patrí medzi významné turistické oblasti východného Slovenska. Najviac turistických trás sa nachádza v pohorí Čergov, ktoré je vzdialené len pár kilometrov od Torysy. V tomto pohorí je až približne 45 turistických trás s celkovou dĺžkou okolo 394 km.

Medzi najvýznamnejšie patria:

- Cesta hrdinov SNP (dlhá červená magistrála cez Slovensko)
- medzinárodné trasy E3 a E8
- Východokarpatská magistrála
- trasy vedúce cez Sedlo Čergov, ktoré je dôležitým turistickým bodom
- trasy zo Sabinova (blízko Torysy)

Z neďalekého mesta Sabinov vedie viacero značených trás priamo do Čergova:

- Sabinov – Sedlo Čergov (zelená značka)
- Sedlo Čergov – Červená voda (žltá značka)
- Sabinov – Priesmyk Branisko (modrá značka)

Tieto trasy majú spolu približne 24 km značených chodníkov v okolí Sabinova a sú vhodné na jednoduchové výlety.

Možné turistické ciele v okolí obce:

- Hanigovský hrad,
- Čergovský Minčol,
- Marduňa,
- Vrch Buče,
- Lačnovský kaňon,
- Rozhľadňa pri Kráľovej studni,
- Šarišský hrad

V obci absentujú možnosti ubytovania, rovnako ako turistická infraštruktúra, značenie a propagácia pre potreby cestovného ruchu. Obecným zámerom v oblasti cestovného ruchu je prispieť k vybudovaniu infraštruktúry cestovného ruchu aj pre rozvoj agroturistiky. Zlepšenie podpory do oblasti cestovného ruchu a kultúry s využitím prírodno – kultúrneho potenciálu bude smerovať k dosiahnutiu zvýšenia zamestnanosti aj v tejto oblasti, a rozvoj identity, tradície a kultúry obce ako atraktívnej cieľovej lokality pre domácich, ale i zahraničných turistov. V konkurenčnom prostredí v oblasti cestovného ruchu je Torysa obcou s menšími možnosťami na prilákanie turistov na dlhší pobyt, ale v rámci spolupráce s okolitými mestami a obcami, prípadne v ďalších partnerstvách sa môže stať dôležitou súčasťou plánovanej cyklotrasy a aquaparku v Lipanoch resp. turistickej trasy, ktorá by spájala katastre okolitých obcí s možnosťou návštevy.

2.4.7 Sociálna infraštruktúra

2.4.7.1 Inštitúcie a organizácie

Hlavným objektom občianskeho vybavenia v obci je Obecný úrad, ktorý je výkonným orgánom obecného zastupiteľstva a starostu obce Torysa. Ako jednu z významných investícií možno považovať zrealizované energetické opatrenia na budove kultúrneho domu a obecného úradu.

Obecný úrad zabezpečuje organizačné a administratívne veci obecného zastupiteľstva a starostu obce, ako aj orgánov zriadených obecným zastupiteľstvom. Obecné zastupiteľstvo má 9 poslancov, ktorí sú volení obyvateľmi obce na obdobie 4 rokov. Obec má zriadenú poriadkovú obecnú komisiu.

Najvyšším výkonným orgánom obce je starosta, ktorého volia obyvatelia obce na 4 roky.

Najbližšie zastúpenie štátnej správy sa nachádza v meste Sabinov. Okresný úrad, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, pobočka finančného riaditeľstva, Sociálna poisťovňa, zastúpenie zdravotných poisťovní ako aj bankový sektor je zastúpený v Sabinove. Poštové služby zabezpečuje Slovenská pošta a.s., ktorá má expozitúru v obci Torysa. Bankový sektor je zastúpený v meste Lipany.

Z hľadiska finančného trhu ako aj z iných hľadísk je pre obec Torysa centrom peňažníctva a poisťovníctva okresné mesto Sabinov a mesto Lipany.

Torysa má rozvinutý komunitný a spolkový život. Na stránke obce sú prezentované viaceré aktívne organizácie a združenia:

- Amatérske športové združenie Sokol Torysa,
- Dobrovoľný hasičský zbor,
- Klub chovateľov poštových holubov – ZO Torysa.

Obec v predchádzajúcom období investovala do športovej infraštruktúry konkrétne do:

- multifunkčného ihriska (2018),
- telocvične v obci Torysa (realizácia 03/2020 – 06/2022),
- tribúny na futbalovom ihrisku,
- sociálneho zariadenia pri futbalovej tribúne,
- rekonštrukcie lavičiek futbalovej tribúny (2022).

Významný je aj Dobrovoľný hasičský zbor obce Torysa. Podľa údajov zverejnených obcou mal v roku 2017 spolu 72 členov a 7 členov v krúžku mladých hasičov. V tom istom roku oslávil 90 rokov od založenia. Ide o dôležitý údaj, pretože poukazuje nielen na bezpečnostnú funkciu DHZ, ale aj na jeho komunitný, generačný a reprezentatívny rozmer.

Obec Torysa je členom nasledovných organizácií a združení:

- ZMOS,
- Združenie obcí Hornej Torysy
- Združenie obcí pre separovaný zber Torysa

2.4.7.2 Školstvo

Obec má vlastnú Základnú školu s materskou školou Torysa. Ide o významný stabilizačný faktor rozvoja obce, pretože prítomnosť školy zvyšuje atraktivitu sídla pre mladé rodiny a priamo ovplyvňuje dlhodobú udržateľnosť bývania. V školskom roku 2025/2026 navštevuje základnú školu 87 žiakov, z čoho 1 žiak si plní povinnú školskú dochádzku v zahraničí. Materskú školu navštevuje 76 detí. Súčasťou školy je aj Školský klub detí. Školská jedáleň zriadená pri ZŠ s MŠ Torysa poskytuje stravu žiakom ZŠ, deťom MŠ, zamestnancom a seniorom. Školu navštevujú v prevažnej miere žiaci z obce Torysa, ale aj z obce Oľšov. Z oficiálnej stránky obce vyplývajú tieto konkrétne fakty:

- základná škola v Toryse vznikla ešte pred druhou svetovou vojnou,
- v školskom roku 1943/1944 ju navštevovalo 190 žiakov,
- do roku 1970 prebiehalo vyučovanie v starej škole v dvoch smenách,
- v roku 1971 bola do užívania odovzdaná nová budova základnej školy pre 1. – 4. ročník,
- od 1. 8. 2004 boli ZŠ a MŠ zlúčené do jedného subjektu s právnou subjektivitou.

Materská škola Torysa je štvortriedna. Podľa zverejnených údajov v nej pracuje:

- 7 učiteliek pre predprimárne vzdelávanie,

- 1 pedagogický asistent,
- 1 pomocný vychovávateľ,
- 1 upratovačka.

V investičnej rovine obec realizovala viacero školských projektov:

- Rekonštrukcia priestorov, areálu a zvýšenie kapacity MŠ v obci Torysa – realizácia 05/2018 – 10/2018,
- Zníženie energetickej náročnosti zdroja tepla MŠ v Toryse s využitím aerotermálnej energie – 07/2020 – 12/2020,
- Zníženie energetickej náročnosti zdroja tepla ZŠ v Toryse s využitím aerotermálnej energie – 07/2020 – 12/2020.

Tieto údaje ukazujú, že obec neudržiava školstvo iba prevádzkovo, ale dlhodobo investuje do jeho kapacity, technického stavu aj energetickej efektívnosti.

Žiaci druhého stupňa navštevujú základnú školu v Lipanoch, v Krivanoch, v Šarišských Dravciach, v Brezovici.

Možnosť pokračovania v ďalšom štúdiu majú absolventi základnej školy v meste Lipany – gymnázium a SOŠ, v Sabinove – gymnázium, SOŠ a v Prešove. V tomto krajskom meste sídlia stredné odborné školy, gymnázia a učňovské školy rôzneho zamerania.

Najbližšie možnosti štúdia na vysokých školách a univerzitách sú v mestách Prešov, vzdialenom cca 39 km a Košice, ktoré sú vzdialené od obce cca 85 km.

2.4.7.3 Sociálna a zdravotná starostlivosť

Rozvoj sociálnych služieb zabezpečuje obec ako dlhodobý kontinuálny, systematický a koordinovaný proces riešenia problémov osôb odkázaných na poskytovanie sociálnych služieb. V rámci obce sa v posledných rokoch zabezpečil postup od čiastkových riešení k systémovým opatreniam na základe poznania východiskového stavu a na základe zabezpečenia viaczdrojového financovania.

Obec Torysa sa pri poskytovaní sociálnych služieb obyvateľom obce riadi platným Všeobecne záväzným nariadením č.3/2014 o poskytovaní sociálnych služieb, o výške a spôsobe úhrad za poskytované sociálne služby zo dňa 01.01.2015. Všeobecne záväzné nariadenia upravuje pôsobnosť obce vo veci výšky a spôsobu úhrady za opatrovateľskú a odľahčovaciu službu. Nachádza sa tu aj lekáreň.

V rámci sociálnych služieb v obci sú poskytované nasledovné služby:

- sociálne poradenstvo,
- terénne sociálne poradenstvo,
- rozvoz stravy,
- klub dôchodcov,
- stredisko osobnej hygieny.

Na pomery vidieckej obce má Torysa relatívne dobre rozvinutú základnú zdravotnícku vybavenosť. Existencia ambulancie pre deti a dospelých a lekáreň priamo v polyfunkčnom objekte predstavuje významný kvalitatívny prvok občianskej vybavenosti. V mnohých porovnateľných obciach sú obyvatelia odkázaní na dochádzku do mesta aj za základnými zdravotníckymi službami. Zdravotnícke zariadenia v obci sú zatiaľ na úrovni ambulancií všeobecných lekárov.

2.4.7.4 Služby

V obci funguje viacero výrobných prevádzok a podnikov poskytujúcich služby. Jedná sa o malé prevádzky, väčšina sú mikropodniky do 10 zamestnancov. Obec však ako jedna z mála v širšom okolí poskytuje takmer všetky základné služby svojim občanom. V obci sa nachádzajú predajne textilu, kvetinárstvo, pohrebné služby, kaderníctvo, kozmetika, drogerie, pohostinstvá a predajne potravín, lekáreň.

Obec má vybudovaný cintorín a dom smútku. Základná občianska vybavenosť má nasledovné zastúpenie: materská škola, základná škola, kultúrny dom, obecný úrad, hasičská zbrojnica, autobusové zastávky, predajne potravín, pohostinstvo, dom smútku, rímskokatolícky kostol, detské ihrisko.

2.4.7.5 Kultúra a šport

Kultúra

Obec spolu s ďalšími organizáciami pôsobiacimi v obci sa podieľajú aj na kultúrno spoločenských aktivitách. V obci momentálne absentuje knižnica.

Spoločenský život organizuje najmä obecný úrad, ZŠ, MŠ a miestne skupiny. V obci je situovaný i kultúrny dom, ktorý slúži ako priestor pre organizovanie rôznych podujatí a vytvára podmienky pre kultúrny život obyvateľov obce.

V obci je aktívna Rímskokatolícka cirkev, farnosť Torysa. Pod farnosť patrí Farský kostol Božského Srdca Ježišovho v Toryse a kaplnky sv. Cyrila a Metoda, Lurdskej Panny Márie, pod Cibrinami a sv. Jána Nepomuckého. V strede obce je postavený Mariánsky stĺp. Súčasťou farnosti je aj filiálny kostol sv. Šimona a Júdu v Olšove.

V obci pôsobia viaceré spolky a združenia, z nich najaktívnejšie sú Dobrovoľný hasičský zbor, Klub chovateľov poštových holubov a Združenie amatérskych športu Torysa.

Šport

Obec v predchádzajúcom období investovala do športovej infraštruktúry konkrétne do:

- multifunkčného ihriska (2018),
- telocvične v obci Torysa (realizácia 03/2020 – 06/2022),
- tribúny na futbalovom ihrisku,
- sociálneho zariadenia pri futbalovej tribúne,
- rekonštrukcie lavičiek futbalovej tribúny (2022).

Významný je aj Dobrovoľný hasičský zbor obce Torysa. Podľa údajov zverejnených obcou mal v roku 2017 spolu 72 členov a 7 členov v krúžku mladých hasičov. V tom istom roku oslávil 90 rokov od založenia. Ide o dôležitý údaj, pretože poukazuje nielen na bezpečnostnú funkciu DHZ, ale aj na jeho komunitný, generačný a reprezentatívny rozmer.

2.4.7.6 Bývanie

Podľa SODB 2021 bytový fond obce spolu tvorí 183 jednotiek, z čoho 180 je rodinných domov. V obci nájdeme:

1 Polyfunkčný objekt s 8 nájomnými bytmi

2 bytové domy s nájomnými bytmi

3 bytové domy v súkromnom vlastníctve (pôvodne to boli družstevné byty)

Tabuľka č. 12 Domový a bytový fond

	Trvalo obývané	Neobývané	Spolu
Počet domov podľa obývanosti na trvalý pobyt	281	73	354

Zdroj: Evidencia obce

2.4.7.7 Ochrana a bezpečnosť

Obec nemá zriadenú obecnú políciu a nemá tu zastúpenie ani štátna polícia. V obci je požiarne ochrana zabezpečená Okresným riaditeľstvom Hasičského a záchranného zboru, DHZ Torysa. Dobrovoľní hasiči zasahujú pri hasení požiarov, záplavách a iných živelných pohromách. Nezanedbateľná je aj ich kontrola požiarneho zabezpečenia budov, ktorú prevádzajú jedenkrát za rok. Hasiči spolupracujú s hasičmi z okolitých obcí pri riešení núdzovej situácie a tiež v prípade potreby aj s policajnými a zdravotnými zložkami. V letnom období sa zúčastňujú hasičských súťaží za DHZ Torysa. V obci sa nachádza požiarne zbrojnica a plánovaný je nákup novej hasičskej techniky.

Verejné osvetlenie je vybudované v celej obci, zrekonštruované bolo v období rokov 2013 - 2015.

V obci je vybudovaný káblový miestny rozhlas, ktorý je ovládaný z rozhlasovej ústredne v objekte Obecného úradu. Využíva ho najmä samospráva na informovanie občanov.

V obci sa nachádza kamerový systém, no je potrebná jeho obnova a doplnenie počtu kamier. Dopravný rozvoj obce je čiastočne pokrytý, ale nie ukončený. V ďalšom období bude potrebné zamerať sa najmä na bezpečnosť chodcov, upokojuvanie dopravy a riešenie rozvoja mobility v nadväznosti na nové obytné lokality.

2.4.8 Technická infraštruktúra

2.4.8.1 Doprava a cesty

Širšie vzťahy obce Torysa sú podmienené dopravnými väzbami na sídelnú štruktúru Prešovského kraja. Základným druhom dopravy je cestná.

Obcou prechádza cesta tretej triedy číslo 54353, ktorá spája obec s cestou I. triedy číslo 68 Prešov - Stará Ľubovňa. Na túto cestu sa v obci napája cesta tretej triedy 5335 z obce Šarišské Dravce a cesta 5336 z obce Olšov. Autobusovú prepravu osôb zabezpečuje SAD Prešov, pričom v obci sú dve zastávky autobusov. Najbližšia vlaková stanica osobnej dopravy je v meste Lipany.

Blízkosť – existencia cyklotrasy Eurovelo 11 – môže byť využívaná v rámci podpory cestovného ruchu.

Správu a údržbu miestnych komunikácií zabezpečuje obec z vlastných zdrojov. Miestne a štátne cesty sú vo veľmi zlom technickom stave, čo nepriaznivo ovplyvňuje dopravu a zvyšuje riziko nehodovosti. V obci chýbajú miestne komunikácie (chodníky).

Obec Torysa nemá vlastnú železničnú stanicu, a preto sa obyvatelia musia na vlak napojiť v okolitých obciach alebo mestách. Najbližšie a najpraktickejšie železničné spojenie sa nachádza v meste Lipany, ktoré je vzdialené približne 8 kilometrov. Do Lipian sa dá dostať autobusom alebo autom za približne 10 až 15 minút. Zo stanice v Lipanoch premávajú pravidelné vlakové spoje smerom na Prešov, Košice, ako aj na sever smerom na Plaveč.

Okrem Lipian je možné využiť aj ďalšie bližšie stanice, napríklad Sabinov, Šarišské Michaľany alebo Pečovská Nová Ves, tie však majú menší význam a menej spojov. Celkovo teda platí, že najbližším a najvýhodnejším železničným napojením pre obec Torysa je stanica v Lipanoch.

Najbližšie medzinárodné letisko sa nachádza v meste Košice, približne 45 až 55 kilometrov od Torysy, čo predstavuje asi jednu hodinu cesty autom. Toto letisko je najvýznamnejšie v regióne a ponúka pravidelné letecké spojenia do viacerých európskych miest. Druhým najbližším letiskom je Letisko Poprad-Tatry, ktoré je vzdialené približne 90 až 100 kilometrov, teda asi hodinu a pol jazdy autom. Ide o menšie letisko s obmedzenejšou ponukou letov, využívané najmä turistami smerujúcimi do Tatier. Ďalšie väčšie letiská sa nachádzajú už vo väčšej vzdialenosti, napríklad v poľskom Krakove, Katoviciach alebo v maďarskej Budapešti, pričom ich vzdialenosť od Torysy je približne 150 až 250 kilometrov.

Celkovo teda platí, že najbližším a najdostupnejším letiskom pre obec Torysa je letisko v Košiciach, pričom alternatívou je letisko v Poprade a vzdialenejšie zahraničné letiská.

2.4.8.2 Voda, kanalizácia a plyn

V oblasti vodného hospodárstva boli podľa obecných podkladov realizované konkrétne projekty:

- Torysa – IBV – Rovinky a Záhrady – I. etapa, realizácia 06/2019 – 12/2020,
- Podpora prístupu k pitnej vode v rómskej osade obce Torysa, realizácia 05/2018 – 08/2018.

Územný plán pracoval pre výhľadový stav roku 2030 s hodnotou 1 780 obyvateľov a s potrebou priemerného denného prítoku odpadových vôd 284,80 m³/deň. Maximálny hodinový prítok bol vyčíslený na 52,78 m³/hod. Tieto technické údaje sú dôležité, pretože ukazujú, že voda, kanalizácia a protipovodňová ochrana nie sú v Toryse marginálnou témou, ale jednou z hlavných podmienok ďalšieho rozvoja.

Obec Torysa má vybudovanú kanalizáciu. Podľa oficiálnych informácií obce sú v Toryse zrealizované základné inžinierske siete, medzi ktoré patrí aj kanalizačná sieť spolu s vodovodom, plynom a ďalšími rozvodmi. Obec je napojená cez regulačnú stanicu plynu a je plynofikovaná na 80 %.

Obyvatelia obce Torysa získavajú "pitnú vodu" zo súkromných, individuálnych zdrojov (studní) a miestneho vodovodu. Celkovo 80 % domácností je pripojených na verejný vodovod. Rovnako ako zásobovanie aj 80 % domácností je napojených na verejnú kanalizáciu.

2.4.8.3 Elektrická energia, osvetlenie a rozhlas

V obci je vybudovaný káblový miestny rozhlas, ktorý je ovládaný z rozhlasovej ústredne v objekte Obecného úradu. Využíva ho najmä samospráva na informovanie občanov. V obci sa nachádza monitorovací kamerový systém.

Obec je plne elektrifikovaná. Nové ulice sú taktiež kompletne pripájané na existujúcu rozvodnú sieť. Súčasne v minulom období sa uskutočnila modernizácia sústavy verejného osvetlenia.

2.4.8.4 Informačná spoločnosť a telekomunikácie

V obci je dostupná pevná i mobilné telefónne siete. Obec disponuje internetovým pripojením – pokrytie mobilných operátorov je v celej obci.

Obec pre informovanie obyvateľov o aktuálnych informáciách využíva najčastejšie miestny rozhlas a webovú stránku obce.

2.4.9 Environmentálna infraštruktúra

2.4.9.1 Nakladanie s odpadmi

Odpadové hospodárstvo zahŕňa všetky činnosti zamerané na predchádzanie a obmedzovanie vzniku odpadov, znižovanie ich nebezpečnosti pre životné prostredie, ako aj nakladanie s odpadmi v súlade s platným zákonom. Nakladanie s odpadmi je definované ako zber odpadov, preprava

odpadov, zhodnocovanie odpadov a zneškodňovanie odpadov vrátane starostlivosti o miesto zneškodňovania.

Obec Torysa má nakladanie s odpadmi zabezpečené prostredníctvom systému organizovaného zberu a triedenia komunálneho odpadu, ktorý je bežný pre väčšinu obcí na Slovensku. Zber odpadu je realizovaný pravidelne podľa harmonogramu, pričom domácnosti majú k dispozícii zberné nádoby na zmesový komunálny odpad.

Okrem bežného odpadu je v obci zavedený aj triedený zber, a to najmä pre základné zložky ako papier, plasty a sklo. Tieto komodity sa zbierajú buď prostredníctvom farebne označených kontajnerov umiestnených na verejných priestranstvách, alebo priamo od domácností. Obyvatelia sú vedení k tomu, aby odpad triedili, čím sa znižuje množstvo odpadu ukladaného na skládky.

Pre objemný odpad, elektroodpad alebo nebezpečné odpady obec zabezpečuje zber spravidla formou vývozných dní alebo mobilného zberu v určených termínoch počas roka. V niektorých prípadoch môžu obyvatelia využiť aj novovybudovaný Zberný dvor v obci Torysa alebo špeciálne miesta určené na odkladanie týchto druhov odpadu.

Biologicky rozložiteľný odpad, ako je napríklad záhradný odpad, býva riešený individuálne, a to kompostovaním v domácnostiach a pri bytových domoch prostredníctvom samostatného zberu, ktorý pre obec zabezpečuje zberová spoločnosť.

Celý systém je riadený obcou v spolupráci so zmluvnou zberovou spoločnosťou, ktorá zabezpečuje odvoz a ďalšie spracovanie odpadu. Cieľom je zabezpečiť pravidelný odvoz, podporiť triedenie odpadu a minimalizovať negatívny vplyv na životné prostredie.

Tabuľka č. 13 Úroveň triedenia komunálnych odpadov v obci

	2020	2021	2022	2023	2024
Miera triedenia KO	46,27	51,58	57,29	55,46	53,9

Zdroj: Evidencia obce

Miera triedenia odpadu medziročne priemerne stúpa, napriek tomu v obci existuje potenciál na jej zvýšenie. Oblasť odpadového hospodárstva je vhodným priestorom pre rozšírenie vybavenosti obce a služieb pre občana.

2.4.9.2 Zeleň a verejné priestranstvá

Územie obce sa nachádza mimo ohrozených oblastí Slovenska z hľadiska narušenia životného prostredia. V blízkosti obce sa nachádzajú menšie zdroje znečistenia. Obec priebežne obnovuje a dopĺňa verejnú zeleň.

Obec v hierarchii predstavuje najnižší, ale základný prvok ochrany prírody. Potreba naplňať environmentálne ciele vyplýva aj zo samotnej alokácie obce. Zákon NRSR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení n. predpisov legislatívnou formou zabezpečuje zachovanie rozmanitosti podmienok a foriem života na zemi, vytvorenie podmienok na trvalé udržanie, obnovovanie a

racionálne využívanie prírodných zdrojov, záchranu prírodného dedičstva, charakteristického vzhľadu krajiny a udržania ekologickej stability.

Na území obce Torysa sa nenachádza chránené vtáacie územie (CHVÚ) v rámci sústavy Natura 2000. V širšom okolí sa síce nachádzajú niektoré chránené vtáacie územia (napríklad Čergov alebo Levočské vrchy), avšak samotný kataster obce Torysa do žiadneho CHVÚ nezasahuje. Na druhej strane je dôležité spomenúť, že v katastri alebo blízkom okolí sa nachádzajú iné prvky ochrany prírody – napríklad územie európskeho významu Rieka Torysa, ktoré je súčasťou sústavy Natura 2000.

2.4.9.3 Kvalita ovzdušia a hluk

V obci nie sú žiadne významné zdroje znečistenia. Najproblematickejším faktorom ohrozujúcim kvalitu ovzdušia je kúrenie pevným palivom a cestná doprava, ktorá znižuje kvalitu ovzdušia prašnosťou.

2.4.10 Manažment a správa obce

Obecný úrad je výkonným orgánom obecného zastupiteľstva a starostu obce Torysa. Obecný úrad zabezpečuje organizačné a administratívne veci obecného zastupiteľstva a starostu obce, ako aj orgánov zriadených obecným zastupiteľstvom. Obecné zastupiteľstvo má 9 poslancov, ktorí sú volení obyvateľmi obce na obdobie 4 rokov. Obec Torysa má zriadené komisie, ktoré fungujú ako poradné orgány obecného zastupiteľstva a pomáhajú pri správe a rozvoji obce.

Verejné služby v kompetencii obce Torysa sú realizované vo vlastnej réžii. Obec má uzatvorenú zmluvu s externou firmou, ktorá pravidelne vykonáva vývoz komunálneho odpadu podľa stanoveného harmonogramu. Táto spoločnosť zároveň zabezpečuje aj odvoz triedených zložiek odpadu a ich ďalšie spracovanie alebo zhodnotenie. Obec teda organizuje celý systém odpadového hospodárstva (určuje pravidlá, harmonogram a podmienky), ale samotný zber a odvoz odpadu vykonáva špecializovaná firma.

Množstvo služieb zabezpečuje obec svojpomocne. Zimnú údržbu v obci Torysa zabezpečuje obec samotná, a to buď prostredníctvom vlastných pracovníkov a techniky, alebo v prípade potreby aj v spolupráci so zmluvným dodávateľom. Ide najmä o odhŕňanie snehu z miestnych komunikácií, posyp ciest a chodníkov a zabezpečenie ich zjazdnosti a schodnosti počas zimného obdobia.

Personálne kapacity obecného úradu (zamestnanci):

- celkový počet zamestnancov obce na pracovnú zmluvu (vrátane zamestnancov školy) – 17 zamestnancov obce
- celkový počet zamestnancov OU v administratíve – 6

Pracovné pozície:

1. starosta obce
2. ekonómka obce a personalistka
3. referent obce

4. učiteľ materskej školy
5. učiteľ ZŠ
6. kuchárka ZŠS
7. vedúca ZŠS
8. vedúca školskej jedálne
8. hlavný kontrolór áno
9. upratovačka

2.5 Identifikácia výziev, limitov a problémov z vonkajšieho prostredia

- Existencia nepriaznivých demografických tendencií: zvyšovanie poproduktívnej zložky obyvateľov a globálny trend starnutia obyvateľstva.
- Klimatické zmeny.
- Negatívne zmeny v životnom štýle.
- Slabá podpora využívania obnoviteľných zdrojov energie.
- Nedostatok a nedostupnosť finančných zdrojov na rozvojové zámery obce (administratívne a byrokratické bariéry).
- Trend presunu časti obyvateľstva z miest do okolitých vidieckych obcí s výhodnou polohou a dobrou dostupnosťou.
- Prešovský kraj patrí dlhodobo medzi kraje s najväčšou nezamestnanosťou a Sabinov je zaradený medzi najmenej rozvinuté okresy.

2.6 Výstupy SWOT analýzy pre voľbu typu stratégie

Nasledujúca tabuľka zachytáva prehľad hlavných výstupov zhodnotenia výziev, potenciálov, limitov a problémov s využitím SWOT analýzy vrátane z nej vyplývajúceho návrhu strategického prístupu

Silné stránky	Slabé stránky
- stabilný rastúci počet obyvateľov obce, - existencia zdravotníckeho zariadenia - existencia lekárne obci - jestvujúce služby a pomoc obce pri životných situáciách (uvítanie do života novorodencov obce, svadby a i.) a pri krízových situáciách (živelná pohroma, rodinná tragédia...), - prírodné a kultúrno-historické pamiatky, vysoká angažovanosť obce o spoluprácu s ďalšími obcami a lokálnymi partnermi v riešení spoločných problémov - skúsenosti z tvorby a implementácie projektov financovaných z národných a európskych zdrojov v oblasti sociálneho rozvoja, - pravidelné stretnutia dôchodcov, intenzívna klubová činnosť - jestvujúce a fungujúce sociálne centrum / dom kultúry ako kultúrneho a spoločenského centra v obci - dostupná knižnica,	- vysoká miera nezamestnanosti a vysoká pracovná migrácia hlavne mladých ľudí do zahraničia - slabšia vybavenosť obce zariadeniami pre šport a kultúru - nevyhovujúci technický stav interiéru MŠ, - nedostatok športovísk a nedostatok atraktívnych príležitostí pre aktivity rodín a mládeže, - nedostatok finančných prostriedkov na rozvoj sociálnych služieb a s tým súvisiace málo rozvinuté služby starostlivosti o rodinu, deti a osoby odkázané na starostlivosť, - pretrvávajúce problémy sociálnej inklúzie spojené s neprispôsobivými občanmi, - starnutie obyvateľstva a znižovanie počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov obce, - nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily, - nedostatok finančných zdrojov pre financovanie kultúrnych a spoločenských aktivít, - nedostatočná kapacita jestvujúcich obecných objektov na celoobecné podujatia, - absencia múzea ľudovej kultúry, prípadne histórie, - potrebná modernizácia technického vybavenia materskej školy,

- rímsko-katolícky kostol a sakrálné objekty vo voľnej krajine s pamiatkovou hodnotou - existencia a aktívna činnosť organizácií, združení a spolkov v obci, - fungujúca ZŠ a MŠ v obci s nárastom počtu žiakov/detí a súvisiaca existujúca technická infraštruktúra, - dostatok plôch pre pohybové aktivity detí a disponibilná plocha pre prípadné rozširovanie detských ihrísk a športovísk, - dobre organizovaná športová činnosť (futbal, stolný tenis), - tradičné kultúrne podujatia, - existujúce vytváranie synergických efektov pri využívaní rozvojových faktorov prostredníctvom partnerstva so strategickými sociálno-ekonomickými partnermi aj na regionálnej a cezhraničnej úrovni a zapojenie obce do mikroregionálnych i regionálnych aktivít, - rozsiahle rozvojové plochy obce vo vlastníctve obce a vhodné pozemky v potenciálnych oblastiach rozvoja cestovného ruchu, či iných ekonomických činností - usporiadanosť pozemkov v intraviláne i extraviláne a ukončené pozemkové úpravy - etablované poľnohospodárske podnikanie s potenciálom ďalšieho rozvoja poľnohospodárskych činností, hlavne v oblasti ekologického horského poľnohospodárstva (hlavne chov oviec, HD na mäso), - existencia prírodného bohatstva, chránených území, rekreačných lokalít, kultúrnych pamiatok v obci a v okolí pre možný rozvoj služieb a podnikateľských aktivít, - priaznivé prírodné podmienky pre rozvoj celoročného cestovného ruchu v obci i jej okolí, - existencia malých a stredných podnikateľov v obci, - existencia prevádzok maloobchodných predajní s potenciálom rozvoja služieb, - existencia pošty v obci, - dostupnosť internetu a dobré pokrytie obce signálmi mobilných operátorov, - existencia verejného rozhlasu, - vybudovaná sieť na rozvod elektrickej energie a plynu, - vybudovaný vodovod a splašková kanalizácia, - jestvujúce lyžiarske strediská v blízkom okolí obce (do 20 km) s potenciálom rozvoja ubytovacích a stravovacích služieb v obci, - dostatok priestorov pre administratívu. - územie obce bez starých environmentálnych záťaží, - kvalitné prírodné prostredie a chránené územia v katastri obce a v okolí, - existencia verejného vodovodu a kanalizácie s pokrytím územia 80 %, - zabezpečený odvoz TKO a zavedený separovaný zber odpadu v obci a zvyšujúce sa množstvá vytriedených zložiek komunálneho odpadu,	- chýbajúce zdroje na obnovu a rekonštrukciu, dovybavenie a rozšírenie detských ihrísk a športovísk - potreba rekonštrukcia domu smútku - nízka energetická účinnosť verejných budov vo vlastníctve obce, - nedostatok a nízka frekvencia autobusových spojov - absencia bezbariérových vstupov do verejných budov v obci - veľká vzdialenosť hospodárskych silných priemyselných miest a výrobných centier, - nerozvinutý pracovný trh v obci a v celom Prešovskom kraji, - nízky záujem miestnych mladých ľudí o podnikanie v perspektívnych oblastiach rozvoja obce, - hospodárska základňa obce pomerne málo rozvinutá, absentuje pripravená infraštruktúra pre potenciálnych investorov, - nedostatok výrobných zariadení v obci má vplyv na nízku ponuku pracovných príležitostí, - slabý marketing obce voči potenciálnym investorom i návštevníkov, - nedostatočné využívanie prírodného potenciálu okolia na rozvoj cestovného ruchu, - nízky záujem investorov o rozvoj podnikania a investície v obci, - nevyhovujúca štruktúra a kvalita služieb poskytovaných pre obyvateľov a návštevníkov obce, - zlý technický stav miestnych komunikácií a chodníkov, - absencia cyklotrás vedúcich cez kataster obce a cyklistické cestičky nie sú vybudované ani v obci, - vysoká energetická náročnosť obecných budov, - finančná náročnosť dobudovania technickej infraštruktúry a nedostatok vlastných finančných prostriedkov na investície do a údržbu technickej infraštruktúry, - nevyhovujúcu technický stav požiarnej zbrojnice a súvisiaceho vybavenia dobrovoľníckeho hasičského zboru v obci, - v obci nie sú vybudované nijaké zariadenia v súvislosti s civilnou ochranou, - nízky podiel e-služieb verejnej správy s vyššou pridanou hodnotou, nízka vybavenosť a výkonnosť IKT na manažment obce, - nedostupný kvalitný digitálny systém prenosu dát. - nedostatok zdrojov na modernizáciu a optimalizáciu zabezpečenia vlastných technických služieb v obci (nutnosť externých dodávok a služieb), - nedoriešená likvidácia a využitie rastlinného odpadu vrátane nízkeho povedomia občanov o likvidácii bio odpadov, - nedostatok odpadových nádob na zmiešaný komunálny odpad a separovaný zber, - vysoké riziko povodňových záplav absenciou protipovodňových opatrení, - pretrvávajúca potreba pravidelného čistenia korýt miestnych tokov a s tým súvisiace finančné náklady, - náchylnosť na vodnú eróziu v celom rozsahu veľkoplošne obrábanej pôdy v horských oblastiach katastra obce, nepriaznivé podmienky pre rozptyl exhalátov z bodových zdrojov lokálnych kúrenísk
--	---

- existencia aktivít čistenia verejného priestranstva v obci a jej katastri	
Príležitosti	Ohrozenia
- zintenzívnenie spolupráce s okolitými obcami ako aj v rámci cezhraničnej spolupráce, hlavne v oblasti vytvárania územných a priestorových podmienok pre realizáciu rozličných športových, rekreačných a oddychových aktivít, - podpora projektov rozvoja bývania v obci, - vytváranie podmienok zo strany štátu pre zosúladenie zručností a potrieb trhu práce, - podpora rozvoja sociálnych služieb, a iných opatrení, projektov a programov na podporu sociálneho začleňovania ohrozených skupín podľa ich špecifických potrieb, - projektov a programov na podporu sociálneho začleňovania ohrozených skupín podľa ich špecifických potrieb, vrátane rastu verejných výdavkov na sociálne veci a zdravotníctvo, - rozvoj a zakladanie mimovládnych neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospešné služby - programy podpory zamestnanosti na EÚ a národnej úrovni: využívanie dotačných nástrojov a finančných mechanizmov v oblasti rozvoja ľudských zdrojov a aktívnych opatrení trhu práce, - využívanie nástrojov ďalšieho vzdelávania, celoživotného vzdelávania a poradenstva, - orientácia na efektívne partnerstvá a spoluprácu aktérov regionálneho rozvoja - využívanie faktora výhodnej geografickej polohy a zachovanie prírodných a kultúrno-historických podmienok ako potenciálu pre rozvoj cestovného ruchu v oblasti turizmu, cykloturizmu a rekreácie, - zvyšujúci sa záujem o vidiecky cestovný ruch, cykloturistiku a o bioprodukty, - rozvoj spolupráce subjektov hospodárskeho života vrátane cezhraničnej spolupráce, - preferovanie a profilovanie hospodárskej základne pre rozvoj malého a stredného podnikania s orientáciou na rozvoj tradičných foriem výroby a služieb vrátane vytváranie nových pracovných miest najmä v malom podnikaní a službách, - vytváranie cezhraničných klastrov a spoločných produktov viacerých aktérov na širšom rozvojovom území, - rozvoj nepotravinárskeho poľnohospodárstva - diverzifikácia tradičných činností poľnohospodárskych subjektov, - využitie EŠIF, dotácií a fondov pre budovanie a modernizáciu verejnej infraštruktúry, realizáciu rozvojových projektov na podporu podnikania, poľnohospodárskych činností i cestovného ruchu, - výstavba rýchlostnej cestnej komunikácie z Prešova do Starej Ľubovne a následne do Poľska, - vytvorenie efektívneho marketingu obce i širšieho regiónu, - rozvoj infraštruktúry a podmienok pre ďalšie bývanie v obci,	- odchod mladých ľudí a pracovnej sily do miest a iných regiónov, - nárast počtu občanov vo vyššom veku, - nedostatok finančných prostriedkov na skvalitnenie kultúrno-spoločenskej infraštruktúry obce a na rozvoj sociálnej infraštruktúry, - prehlbovanie sociálnych a ekonomických problémov na národnej úrovni s dopadom na životnú úroveň obyvateľov obce, - zhoršovanie zdravotného stavu obyvateľstva, - prehlbovanie chudoby u niektorých skupín populácie a reprodukcia chudoby, - vplyv nežiaducich javov na deti a mládež, - vandalizmus a znehodnocovanie prírodných, kultúrnohistorických pamiatok, - nedostatočne motivujúca legislatíva pre rizikové skupiny v oblasti nezamestnanosti a vzrastajúci počet ľudí ohrozených chudobou, - nedostatočné podmienky a podpora pre systematické zapájanie detí a mládeže do voľno-časových aktivít na národnej úrovni. - nevyužívanie potenciálu v oblasti rozvoja cestovného ruchu, - zvýšená regionálna a národná konkurencia a recesia v oblasti profilových odvetví vhodných pre rozvoj obce (poľnohospodárstvo, lesníctvo, cestovný ruch, výroba s nižšou pridanou hodnotou), - pomalá a nákladná výstavba, modernizácia a rekonštrukcia regionálnej a národnej technickej infraštruktúry, - nedostatok vlastného a miestneho investičného kapitálu do modernizácie infraštruktúry i na podporu podnikania, - pretrvávajúci nezáujem investorov o región, - nezáujem o turistické produkty obce i regiónu, sezónnosť cestovného ruchu z dôvodu absencie celoročných atraktivít, - nedostatočná podpora cestovného ruchu zo strany štátu a VÚC - nedostatočná a neefektívna podpora začínajúcich podnikateľov a malého a stredného podnikania (hlavne vo vidieckom prostredí) zo strany štátu a EÚ, - nebezpečenstvá vzniku nového environmentálneho znečistenia rôzneho druhu a formy (napr. nadmerné využívanie umelých hnojív spôsobujúce acidifikáciu pôdy), - čierne skládky ako finančné bremeno obce, - nárast množstva tvorených a vyvázaných odpadov, - pretrvávajúce vykurovanie hlavne tuhými palivami s následnými škodlivými emisiami, - znižovanie ekologickej stability a biodiverzity krajiny v dôsledku zintenzívnenia sa stresových faktorov (napr. znečisťovanie vplyvom rozvoja dopravy), - pokračujúca intenzívna ťažba dreva, - pretrvávajúci tlak na životné prostredie a pôvodnú krajinu z pohľadu ďalšej urbanizácie krajiny, - radikalizácia zmien v životnom prostredí na miestnej a globálnej úrovni (povodne, veterné smršte, otepľovanie, klimatické zmeny) a s tým spojené riziká a škody.

- širšia, efektívnejšia a cielenejšia podpora MSP z národnej a európskej úrovne,
- rozvoj e-governmentu, ktorý je príležitosťou prelomovú modernizáciu interných administratívno-správnych procedúr, zlepšenie imidžu VS, ako aj zvýšenie podielu a záujmu verejnosti na správe vecí verejných
- zlepšenie osvetových a informačných aktivít v oblasti nakladania s odpadmi,
- vytvoriť funkčný a efektívny systém odpadového hospodárstva,
- realizovanie projektov zameraných na zlepšenie stavu životného prostredia vo všetkých jeho zložkách v spolupráci s ďalšími aktérmi,
- zabezpečiť čistotu a atraktivitu verejnej zelene,
- rozvoj ekologického poľnohospodárstva a ekologizácia priemyselnej výroby,
- realizácia národných i cezhraničných projektov podporujúcich využitie obnoviteľných zdrojov energie
- vybudovanie protipovodňovej ochrany.

Návrh strategického prístupu vyplývajúci zo SWOT analýzy

Zo záverov SWOT analýzy vyplynulo, že obec Torysa je typ, v ktorom mierne prevládajú sily nad slabosťami a príležitosti nad ohrozeniami. Z tohoto hľadiska by sa obec mala vybrať cestou **ofenzívnej stratégie** a využiť svoje sily pre ponúkajúce sa príležitosti. Váha ohrození je však pomerne veľká, vzhľadom na to presadzujeme **integrovaný prístup**. Predovšetkým v neľahkých situáciách nájsť partnera a spojiť sily pri zdolávaní prekážok. Odporúča sa využívať verejné zdroje na skvalitnenie verejných služieb obyvateľom, v oblasti odpadového hospodárstva, na dobudovanie technickej a dopravnej infraštruktúry, na zvýšenie energetickej efektívnosti verejných budov. Aj tu je potrebné realizovať riešenia na úrovni viacerých obcí, resp. na mikroregionálnej alebo regionálnej úrovni. Takýto prístup prispeje k znižovaniu nákladov obce, šetreniu verejných financií a zabezpečeniu integrovaného prístupu k riešeniu odpadového hospodárstva v celom regióne. Je potrebné podporovať rozvoj podnikateľských aktivít, vytvárať priestor na poskytovanie absentujúcich služieb obyvateľom s dôrazom na udržanie zamestnanosti. Získavať mimorozpočtové zdroje na investovanie do rozvoja športovej a inej voľnočasovej infraštruktúry. Využiť potenciál vidieckeho bývania a zatriktívniť obec.

2.7 Výstupy benchmarkingu v kontexte širšieho územia

Benchmarking predstavuje spôsob určenia cieľa zmeny, tzv. učenie sa od najlepších. Benchmarking je proces porovnávania a merania vlastného vykonávania procesov s porovnateľnými procesmi vo vybraných vedúcich organizáciách; účelom je získanie informácií, kde máme odchýlky, ktoré pomôžu organizácii identifikovať a zaviesť zlepšenia – ide o porovnanie s najlepšími. V najbližšom okolí sa boria všetky obce s podobnými problémami v úrovni rozvoja, či infraštruktúry a riešia rovnaké problémy. Tento dokument by mal napomôcť priblížiť sa k lídrom v oblasti – na najbližšie obdobie budú naplánované aktivity, ktoré budú zároveň v súlade s cieľmi programovacích dokumentov pre najbližšie rozpočtové obdobie EÚ.

Pre obec Torysa sú zaujímavé skúsenosti takých obcí, ktoré dokázali udržať rastúci trend počtu obyvateľov vďaka zatriktívneniu obce z pohľadu bývania pre všetky generácie obyvateľov a na strane druhej vedeli ťažiť aj z trendu presunu časti obyvateľstva z miest do okolitých vidieckych obcí. Tieto obce vďaka mobilizácii vlastného potenciálu a s využitím externých zdrojov dokázali efektívne napredovať. Boli v nich naplno využité zdroje EÚ a iných grantových schém pre rozvoj v každej oblasti – životné prostredie, infraštruktúra apod. Je to príklad toho, že je potrebné byť

pripravený a pružne reagovať na zverejnené výzvy na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok (NFP). Tiež je príkladná spolupráca týchto obcí na úrovni mikroregiónu - realizácia projektov presahujúcich finančné možnosti jednej obce v rámci integrovanej stratégie rozvoja regiónu.

2.8 Identifikácia disparít a faktorov rozvoja

Disparity predstavujú rozdielnosť a nerovnosť znakov, javov alebo procesov, ktoré majú územné umiestnenie. V ich dôsledku dochádza k nerovnomernému rozvoju v regiónoch. Obec Torysa je počtom obyvateľov podobná obciam v mikroregióne Hornej Torysy – obci Rožkovany, Brezovica, Dubovica či Šarišské Dravce. Ide o obce s počtom obyvateľov nad 1000 do 2000, ktoré sú síce vidieckeho charakteru, no vykazujú známky dobrej občianskej vybavenosti. Medzi riziká týchto obcí možno definovať obmedzený ľudský potenciál, rast postproduktívneho obyvateľstva a nedostatočné finančné možnosti na rozvoj obce – väčšinou odkázané na externé zdroje financovania (fondy EÚ, úvery, pôžičky a pod.)

V obci Torysa ako aj vo vyššie uvedených obciach podobného charakteru, je evidentné využívanie európskych peňazí pri rozvoji svojej infraštruktúry v oblastiach ako cesty, školy a škôlky, obecné úrady či kultúra a šport. V uvedených obciach boli naplno využité možnosti čerpania zdrojov EÚ pre rozvoj v každej oblasti – životné prostredie, infraštruktúra, školstvo, zdravotníctvo, sociálna infraštruktúra.

Práve úspešné čerpanie externých finančných prostriedkov je jednou z výziev ako napomôcť obci pri rozvojových aktivitách. Práve tento dokument môže obci Torysa pomôcť k priblíženiu sa k napredovaniu tak ako iné obce obdobného charakteru.

Pozitívne disparity – konkurenčná výhoda obce

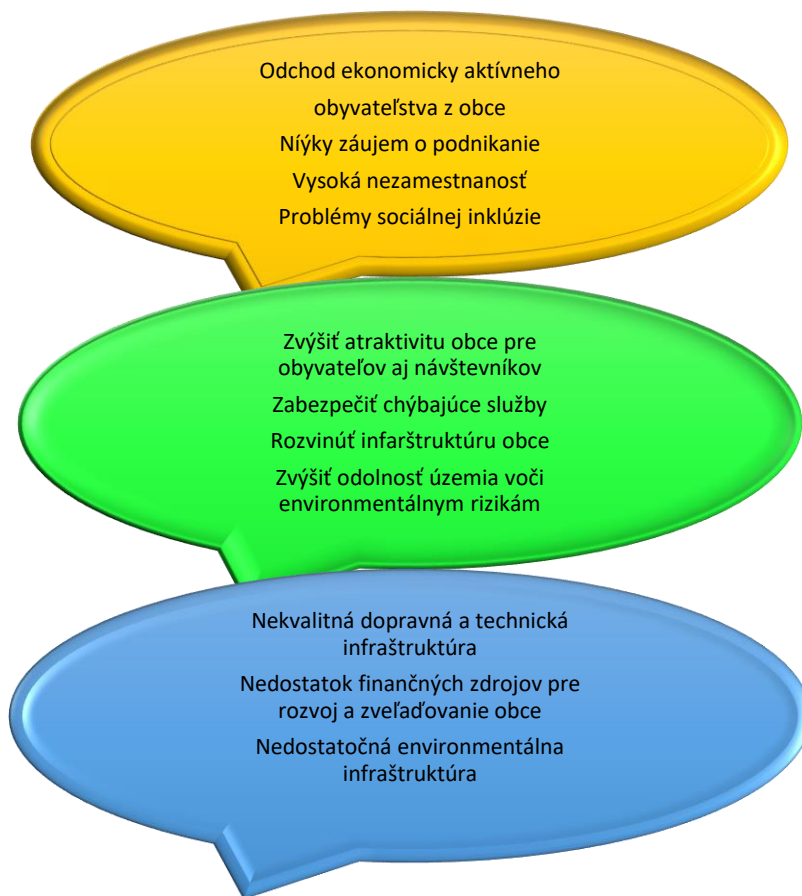
- vidiecky ráz obce
- prítomnosť kultúrnych a prírodných zaujímavostí v obci
- životné prostredie bez akútnych ekologických záťaží a pekná príroda
- geografická poloha voči okresnému a krajskému mestu
- prítomnosť MRK v obci a možnosť využitia finančných zdrojov EÚ a štátu na ich integráciu a rozvoj obce.
-

Negatívne disparity – nevýhody obce

- konkurenčná obec Šarišské Michaľany – atraktívnejšia pre obyvateľov
- nevyhovujúci technický stav niektorých prvkov infraštruktúry v súčasnej dobe (predovšetkým sa jedná kamerový systém, miestne komunikácie, chodníky, oddychovo-rekreačné, či športové plochy)
- vysoká nezamestnanosť a tým nízka kúpyschopnosť obyvateľstva

2.9 Strom výziev a problémov

3 ROZVOJOVÁ STRATÉGIA

3.2 Vízia rozvoja a hlavný cieľ

Vízia rozvoja:

„Obec Torysa je moderná obec využívajúca naplno prírodný a kultúrny potenciál za účelom dosahovania harmonického života svojich obyvateľov ako aj návštevníkov. Obec, kde je vybudovaná technická a sociálna infraštruktúra s dôrazom na ochranu životného prostredia vytvárajúca podmienky pre bezpečný a kvalitný život v obci s pomocou inovatívnych a ekologických riešení.“

Hlavný cieľ:

Vytvárať kvalitný a dostupný priestor a vyvážené podmienky pre zlepšenie kvality života v obci Torysa cez poznanie potrieb svojich obyvateľov a zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj obce s dôrazom na inovatívne a ekologické riešenia, ktoré reflektujú požiadavky, ale aj benefity dnešnej doby a ponúknuť priestor na zlepšenie ekonomického a sociálneho postavenia najzraniteľnejších skupín obyvateľstva.

3.3 Štruktúra priorít a ich väzby

Hlavný cieľ bude napĺňaný prostredníctvom realizácie špecifických cieľov združených do 3 oblastí (priorít), ktoré sú rovnocenné a navzájom na seba nadväzujú. Táto časť obsahuje podrobnejšie rozpracovanie strategického cieľa a špecifických cieľov, prostredníctvom opatrení ekonomickej,

sociálnej a environmentálnej rozvojovej politiky. Opatrenia sú podrobnejšie členené na konkrétne projektové aktivity, ktoré nemusia spadať len do kompetencie obce Torysa.

Hlavné priority:

- **Hospodárska oblasť**
- **Spoločenská oblasť**
- **Environmentálna oblasť**

V týchto prioritných oblastiach bude obec vytvárať podmienky pre zvýšenie kvality života obyvateľov obce, pre zvýšenie jej konkurencieschopnosti a ekonomickej výkonnosti s vyváženým rozvojom oblastí trvale udržateľného rozvoja a rešpektovaním strategických cieľov VÚC –PSK. V prioritných oblastiach rozvoja si obec stanovila strategické ciele a navrhla opatrenia (aktivity), ktorými tieto strategické ciele chce v nasledujúcom období dosiahnuť.

3.3 Systém cieľov, ich súvislostí, indikátorov a strom cieľov

3.3.1 Prehľad strategických a špecifických (operatívnych) cieľov vo väzbe na hlavný cieľ a priority

1. Prioritná oblasť
–
Hospodárska

2. Prioritná oblasť
–
Spoločenská

3. Prioritná oblasť
–
Environmentálna

Strategické ciele

1.1
Zlepšenie ekonomickej výkonnosti obce s dôrazom na inovácie a podporu podnikateľského prostredia

1.2
Zlepšenie podpory do oblasti cestovného ruchu a kultúry s využitím prírodno – kultúrneho potenciálu

2.1
Zlepšenie zdravia a bezpečnosti obyvateľov obce a budovanie kapacít pre vzdelávanie a zavádzanie inkluzívneho prístupu pre najzraniteľnejšie skupiny obyvateľstva

3.1.
Zlepšenie stavu dopravnej infraštruktúry s dôrazom na ochranu životného prostredia, efektívnejšie využívanie obnoviteľných zdrojov, ochrana prírodných zdrojov a adaptácia sa na zmenu klímy

Špecifické ciele

1.1.1 Podpora ekonomického rastu využitím vnútorného potenciálu

2.1.1 Rozvoj dostupnosti a kvality zdravotnej a sociálnej starostlivosti a posilnenie sociálnej inklúzie

3.1.3 Rozvoj odpadového a vodného hospodárstva

1.1.2 Zefektívnenie strategického plánovania a riadenia obce	znevýhodnených skupín obyvateľstva	3.1.2 Rozvoj udržateľnej a ekologickej mobility a dopravnej infraštruktúry
1.1.3. Rozvoj digitalizácie a SMART riešení v obci	2.1.2 Zvyšovanie kvality vzdelávania a podpora zdravého životného štýlu obyvateľov	3.1.3 Podpora využívania obnoviteľných zdrojov a zvyšovanie energetickej efektívnosti
1.2.1 Rozvoj a modernizácia infraštruktúry cestovného ruchu	2.1.3 Rozvoj a podpora dostupného bývania v obci	3.1.4 Zvyšovanie adaptability na zmenu klímy a ochrana životného prostredia
1.2.2 Ochrana a podpora kultúry, kreatívneho priemyslu a športu		

3.3.2. Detailný popis strategických a špecifických (operatívnych) cieľov a zapojenia partnerov pre implementáciu PRO

1. Prioritná oblasť – Hospodárska

Hospodárska oblasť PHRSR obce Torysa sa zameriava na podporu ekonomického rozvoja prostredníctvom investícií do poľnohospodárstva a malého a stredného podnikania. Dôležitou súčasťou je aj rozvoj podnikateľského prostredia a verejnej infraštruktúry. Obec plánuje systematickú prípravu projektových dokumentácií a aktualizáciu strategických dokumentov ako základ pre efektívne riadenie rozvoja. Významnú úlohu zohráva digitalizácia verejnej správy a implementácia SMART riešení na zvýšenie kvality služieb a riadenia obce. V oblasti cestovného ruchu sa plánuje rozvoj turistickej infraštruktúry, najmä budovanie cyklotrás a oddychových zón pri vodných plochách. Súčasťou je aj obnova kultúrno-historických objektov, ako je mlyn a mlynský náhon, a výstavba novej kaplnky. Obec zároveň podporuje rozvoj kultúrneho života prostredníctvom výstavby amfiteátra a organizovania kultúrnych podujatí. Dôležitým prvkom je aj posilňovanie spolupráce na miestnej, regionálnej aj cezhraničnej úrovni.

2. Prioritná oblasť - Spoločenská

Spoločenská oblasť obce Torysa je orientovaná na zvyšovanie kvality života obyvateľov prostredníctvom rozvoja sociálnych služieb a občianskej vybavenosti. Kľúčovým cieľom je rozšírenie kapacít sociálnej starostlivosti, najmä výstavbou zariadení ako dom sociálnych služieb, dom dôchodcov či denný stacionár a zavedením opatrovateľskej služby. Dôležitú úlohu zohráva aj podpora sociálnej inklúzie prostredníctvom zriadenia sociálneho podniku, komunitných centier, terénnej práce a projektov bývania. Obec plánuje realizovať opatrenia na zvýšenie bezpečnosti a prevencie prostredníctvom miestnych občianskych hliadok. V oblasti bývania sa počíta s výstavbou nájomných bytov a postupným vysporiadaním pozemkov pre ďalší rozvoj. Významnou prioritou je aj rozvoj vzdelávacej infraštruktúry, vrátane výstavby nových objektov ZŠ a MŠ a modernizácie

existujúcich zariadení. Súčasťou je aj podpora voľnočasových aktivít budovaním detských ihrísk a multifunkčných športovísk. Zároveň sa plánuje modernizácia verejného osvetlenia a komplexný rozvoj verejných priestorov v obci.

3. Prioritná oblasť - Environmentálna

V špecifickom ciele sa obec zameriava aj na iné aktivity zamerané na predchádzanie vzniku odpadu, a to napríklad organizovaním rôznych výmenných búrz (oblečenie, knihy, nábytok, atď). Obec Torysa bude pracovať na zvýšení počtu a intenzity aktivít zameraných na predchádzanie vzniku odpadu, prípravu na opätovné použitie a recykláciu. Tieto majú pevné miesto v modernom odpadovom hospodárstve.

Dôležitou oblasťou je aj dopravná infraštruktúra, energetická efektívnosť a adaptácia na zmenu klímy.

PRIORITNÁ OBLASŤ	1. Hospodárska					
Špecifické ciele	Doba realizácie	Partneri pre implementáciu PRO		Väzba na výzvy, potenciálny, limity, problémy impulzy, na ktoré špecifický cieľ reaguje		
1.1.1 Podpora ekonomického rastu využitím vnútorného potenciálu	2026 – 2033	Hlavný partner	Obec Torysa	- vysoká miera nezamestnanosti a vysoká pracovná migrácia hlavne mladých ľudí do zahraničia - existencia podnikateľských subjektov pôsobiacich v oblasti obchodu a služieb (kamenárstvo, nábytkárstvo, stavebniny, pizzéria, potraviny, výrobný a poľnohospodársky areál), - nevyhovujúci stav verejných budov a verejných priestranstiev - nezamestnanosť a nedostatok pracovných príležitostí - stagnujúci rozvoj podnikateľských aktivít		
		Spolupracujúci partneri	Štátne podniky a organizácie PSK			
	Väzba na nadradené a sektorálne stratégie		Väzba na ostatné ciele PRO		Očakávaný dopad	
	Stratégia	Väzba	Ciele	Väzba	Cieľová skupina	Predpokladaný dopad na cieľovú skupinu
	Partnerská dohoda, Národná stratégia	Priamo a nepriamo podporuje napĺňanie	2.1.1, 2.1.2	Priama a nepriama podpora	Obyvatelia obce, podnikateľské subjekty,	Zvýšenie kvality života obyvateľov

	regionálnych o rozvoja SR, Stratégia rozvoja udržateľného cestovného ruchu do roku 2030, Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja PSK, RIÚS PSK, PHRSR VUC PSK na roky 2021-2030 Stratégie environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030, a ďalšie sektorové strategické dokumenty	cieľov danej oblasti		dosiahnutia cieľov	návštevníci obce	
	Indikátory viažuce sa ku špecifickému (operatívne) cieľu					
	Názov indikátora	Typ indikátora	Dátový set pre jeho monitorovanie	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie
	Počet aktivít smerujúcich k vytváraniu podnikateľského prostredia a podpore zamestnanosti	Výsledok	Evidencia obecný úrad	0	5	áno

	Zníženie nezamestnanosti v obci	Výsledok	Evidencia obecný úrad	6,7 %	4,5 %	áno
Špecifické ciele	Doba realizácie	Partneri pre implementáciu PRO		Väzba na výzvy, potenciálny, limity, problémy impulzy na ktoré špecifický cieľ reaguje		
1.1.2 Zefektívnenie strategického plánovania a riadenia obce	2026 - 2033	Hlavný partner	Obec Torysa	- absencia služieb - nedostatok investičného kapitálu a vlastných finančných zdrojov - nedostatočná infraštruktúra		
		Spolupracujúci partneri	Podnikateľské subjekty, neziskové organizácie, okolité obce, pozemkové spoločenstvá			
	Väzba na nadradené a sektorálne stratégie		Väzba na ostatné ciele PRO		Očakávaný dopad	
	Stratégia	Väzba	Ciele	Väzba	Cieľová skupina	Predpokladaný dopad na cieľovú skupinu
	Partnerská dohoda, Národná stratégia regionálneho rozvoja SR, Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja PSK, RIÚS PSK, Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030, a ďalšie sektorové strategické dokumenty	Priamo a nepriamo podporuje napĺňanie cieľov danej oblasti	Ciele: 1.1.1, 1.1.3, 1.2.1, 2.1.1, 2.1.2, 3.1.1, 3.1.2, 3.1.3, 3.1.4	Priama a nepriama podpora dosiahnutia cieľov	Občania obce, Podnikateľské subjekty, Návštevníci obce a turisti	Zlepšenie podmienok pre život v obci aj pre cestovný ruch, zatriaktívni sa obec pre občanov obce aj návštevníkov
Indikátory viažuce sa ku špecifickému (operatívne) cieľu						

	Názov indikátora	Typ indikátora	Dátový set pre jeho monitorovanie	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie
	Počet nových vyhotovených projektových dokumentácií	Výsledok	Evidencia obecný úrad	0ks	5 ks	áno
	Počet aktualizovaných strategických dokumentov	Výsledok	Evidencia obecný úrad	0ks	3 ks	áno
Špecifické ciele	Doba realizácie	Partneri pre implementáciu PRO		Väzba na výzvy, potenciálny, limity, problémy impulzy na ktoré špecifický cieľ reaguje		
1.1.3. Rozvoj digitalizácie a SMART riešení v obci	2026 - 2033	Hlavný partner	Obec Torysa	- absencia IT obci - migrácia vzdelanej pracovnej sily - stagnujúci rozvoj podnikateľských aktivít - nevyužitý potenciál obce		
		Spolupracujúci partneri	Podnikateľské subjekty pôsobiace v obci			
	Väzba na nadradené a sektorálne stratégie		Väzba na ostatné ciele PRO		Očakávaný dopad	
	Stratégia	Väzba	Ciele	Väzba	Cieľová skupina	Predpokladaný dopad na cieľovú skupinu
	Partnerská dohoda, Národná stratégia regionálneho rozvoja SR, Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja PSK, RIÚS PSK a ďalšie sektorové	Priamo a nepriamo podporuje napĺňanie cieľov danej oblasti	Ciele: 1.1,1, 1.1.2, 1.2.1, 2.1.1, 2.1.2, 3.1.1, 3.1.2, 3.1.3, 3.1.4	Posilňuje napĺňanie cieľov	Občania obce, Podnikateľské subjekty	Zlepšenie životných podmienok v obci

	strategické dokumenty					
	Indikátory viažuce sa ku špecifickému (operatívne) cieľu					
	Názov indikátora	Typ indikátora	Dátový set pre jeho monitorovanie	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie
	Počet zavedených smart technológií	Výsledok	Evidencia obecný úrad	0	1 ks	áno
Špecifické ciele	Doba realizácie	Partneri pre implementáciu PRO		Väzba na výzvy, potenciálny, limity, problémy impulzy na ktoré špecifický cieľ reaguje		
1.2.1 Rozvoj a modernizácia infraštruktúry cestovného ruchu	2026 - 2033	Hlavný partner	Obec Torysa	- absencia služieb a infraštruktúry CR v obci - migrácia vzdelanej pracovnej sily - stagnujúci rozvoj podnikateľských aktivít - nevyužitý potenciál obce pre cestovný ruch		
		Spolupracujúci partneri	Podnikateľské subjekty pôsobiace v obci			
	Väzba na nadradené a sektorálne stratégie		Väzba na ostatné ciele PRO		Očakávaný dopad	
	Stratégia	Väzba	Ciele	Väzba	Cieľová skupina	Predpokladaný dopad na cieľovú skupinu
	Partnerská dohoda, Národná stratégia regionálneho rozvoja SR, Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja PSK, RIÚS PSK a ďalšie sektorové	Priamo a nepriamo podporuje napĺňanie cieľov danej oblasti	1.1,1, 1.1.2, 1.2.2, 1.1.3 2.1.1, 2.1.2, 3.1.1, 3.1.2, 3.1.3, 3.1.4	Partnerská dohoda, Národná stratégia regionálneho rozvoja SR, Program hospodárskoho a sociálneho rozvoja PSK, RIÚS PSK a ďalšie sektorové	Obyvatelia obce, návštevníci	Zlepšenie životných podmienok v obci

	strategické dokumenty			strategické dokumenty		
	Indikátory viažuce sa ku špecifickému (operatívne) cieľu					
	Názov indikátora	Typ indikátora	Dátový set pre jeho monitorovanie	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie
	Počet nových prvkov v cestovnom ruchu	Výsledok	Evidencia obecný úrad	0	3	áno
	Počet nových služieb v cestovnom ruchu	Výsledok	Evidencia obecný úrad	0	1	áno
	Plocha vytvorených voľnočasových a oddychových zón	Výsledok	Evidencia obecný úrad	0	150 m2	áno
Špecifické ciele	Doba realizácie	Partneri pre implementáciu PRO		Väzba na výzvy, potenciálny, limity, problémy impulzy na ktoré špecifický cieľ reaguje		
1.2.2. Ochrana a podpora kultúry, kreatívneho priemyslu a športu	2026 - 2033	Hlavný partner		Obec Torysa	- Negatívne zmeny v životnom štýle - chýbajúca infraštruktúra cestovného ruchu - nedostatočný marketing obce a propagácia aktivít - nevyhovujúci stav voľnočasových a oddychovo-rekreačných zón	
		Spolupracujúci partneri		Podnikateľské subjekty pôsobiace v obci		
	Stratégia	Väzba	Ciele	Väzba	Cieľová skupina	Predpokladaný dopad na cieľovú skupinu
	Partnerská dohoda, Národná stratégia regionálneho rozvoja SR, Program hospodárske	Priamo a nepriamo podporujúce napĺňanie cieľov danej oblasti	1.1,1, 1.1.2, 1.2.1, 1.1.3 2.1.1, 2.1.2, 3.1.1, 3.1.2, 3.1.3, 3.1.4	Partnerská dohoda, Národná stratégia regionálneho rozvoja SR, Program hospodárskeho a sociálneho	Obyvatelia obce, návštevníci	Zlepšenie životných podmienok v obci, zatraktívnenie obce

	ho a sociálneho rozvoja PSK, RIÚS PSK a ďalšie sektorové strategické dokumenty			rozvoja PSK, RIÚS PSK a ďalšie sektorové strategické dokumenty		
Indikátory viažuce sa ku špecifickému (operatívne) cieľu						
	Názov indikátora	Typ indikátora	Dátový set pre jeho monitorovanie	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie
	Počet zrekonštruovaných prvkov športovej a kultúrnej infraštruktúry	Výsledok	Evidencia obecný úrad	0	2	áno
	Počet zorganizovaných kultúrno-spoločenských podujatí	Výsledok	Evidencia obecný úrad	0	15	áno
	Plocha vytvorených voľnočasových a oddychových zón	Výsledok	Evidencia obecný úrad	0	500 m ²	áno
	Počet zrealizovaných projektov na rozvoj spolupráce	Výsledok	Evidencia obecný úrad	0	2	áno
PRIORITNÁ OBLASŤ	2. Spoločenská					
Špecifické ciele	Doba realizácie	Partneri pre implementáciu PRO		Väzba na výzvy, potenciálny, limity, problémy impulzy na ktoré špecifický cieľ reaguje		
2.1.1. Rozvoj dostupnosti a kvality zdravotnej a sociálnej starostlivosti	2026 - 2033	Hlavný partner	Obec Torysa	- starnutie obyvateľstva - nevyužitý potenciál obce - stagnujúci rozvoj podnikateľských aktivít - absencia služieb - nedostatočná infraštruktúra		
		Spolupracujúci partneri	Podnikateľské subjekty, neziskové organizácie,			

a posilnenie sociálnej inklúzie znevýhodnených skupín obyvateľstva			rozvojové a konzultačné agentúry, štátne organizácie, PSK	- starnutie obyvateľstva a odchod mladých obyvateľov za prácou a vzdelaním bez perspektívy návratu		
	Väzba na nadradené a sektorálne stratégie		Väzba na ostatné ciele PRO		Očakávaný dopad	
	Stratégia	Väzba	Ciele	Väzba	Cieľová skupina	Predpokladaný dopad na cieľovú skupinu
	Partnerská dohoda, Národná stratégia regionálneho rozvoja SR, Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja PSK, Plán udržateľnej mobility PSK, RIÚS PSK, Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030, a ďalšie sektorové strategické dokumenty	Priamo a nepriamo podporuje napĺňanie cieľov v danej oblasti	Ciele: 1.1.1, 1.1.2, 1.2.1, 1.1.3 1.2.2, 2.1.2, 3.1.1, 3.1.2, 3.1.3, 3.1.4	Priama a nepriama podpora dosiahnutia cieľov	Obyvatelia obce, podnikateľské subjekty, návštevníci obce	Lepší stav infraštruktúry využívanej obyvateľmi a zlepšenie dostupnosti služieb, zvýšenie atraktívnosti obce
	Indikátory viažuce sa ku špecifickému (operatívne) cieľu					
	Názov indikátora	Typ indikátora	Dátový set pre jeho monitorovanie	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie
	Počet nových služieb v sociálnej a zdravotnej oblasti	Výsledok	Evidencia obecný úrad	0	2	áno

	Počet nových prvkov infraštruktúry v sociálnej a zdravotnej oblasti	Výsledok	Evidencia obecný úrad	0	2	áno
	Počet nových aktivít v oblasti posilňovaní a sociálnej inklúzie znevýhodnených skupín obyvateľstva	Výsledok	Evidencia obecný úrad	0	5	áno
Špecifické ciele	Doba realizácie	Partneri pre implementáciu PRO		Väzba na výzvy, potenciálny, limity, problémy impulzy na ktoré špecifický cieľ reaguje		
2.1.2 Zvyšovanie kvality vzdelávania a podpora zdravého životného štýlu obyvateľov	2026 - 2033	Hlavný partner	Obec Torysa	- absencia služieb - odchod mladých obyvateľov za prácou a vzdelaním bez perspektívy návratu - nedostatok oddychových zón v obci - nedostatočná vzdelávacia infraštruktúra - nevyhovujúci stav voľnočasových a oddychovo-rekreačných zón		
		Spolupracujúci partneri	Štátne organizácie, PSK			
	Väzba na nadradené a sektorálne stratégie		Väzba na ostatné ciele PRO		Očakávaný dopad	
	Stratégia	Väzba	Ciele	Väzba	Cieľová skupina	Predpokladaný dopad na cieľovú skupinu
	Partnerská dohoda, Národná stratégia regionálneho rozvoja SR, Program hospodárskeho a sociálneho	Priamo a nepriamo podporuje napĺňanie cieľov v danej oblasti	Ciele: 1.1.1, 1.1.2, 1.2.1, 1.1.3, 2.1.1, 1.1.3, 3.1.1, 3.1.2, 3.1.3, 3.1.4	Priamo aj nepriamo podporuje naplnenie cieľa	Obyvatelia obce	Zvýšenie životného komfortu obyvateľov, rozšírenie služieb

	rozvoja PSK, RIÚS PSK a ďalšie sektorové strategické dokumenty					
Indikátory viažuce sa ku špecifickému (operatívne) cieľu						
Názov indikátora	Typ indikátora	Dátový set pre jeho monitorovanie	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie	
Počet nových prvkov vzdelávacej infraštruktúry	Výsledok	Evidencia obecný úrad	0	3	áno	
Počet zmodernizovaných prvkov vzdelávacej infraštruktúry	Výsledok	Evidencia obecný úrad	0	2	áno	
Plocha vytvorených voľnočasových a oddychových zón	Výsledok	Evidencia obecný úrad	0	200 m ²	áno	
Počet zmodernizovaných prvkov športovej infraštruktúry	Výsledok	Evidencia obecný úrad	0	3	áno	
Špecifické ciele	Doba realizácie	Partneri pre implementáciu PRO		Väzba na výzvy, potenciálny, limity, problémy impulzy na ktoré špecifický cieľ reaguje		
2.1.3. Rozvoj a podpora dostupného bývania v obci	2026 - 2033	Hlavný partner	Obec Torysa	- negatívne zmeny v životnom štýle - chýbajúca infraštruktúra - nedostatok bytových jednotiek - nedostatočný marketing obce a propagácia aktivít		
		Spolupracujúci partneri	Štátne organizácie, PSK, Rozvojové a konzultačné agentúry			

Väzba na nadradené a sektorálne stratégie		Väzba na ostatné ciele PRO		Očakávaný dopad	
Stratégia	Väzba	Ciele	Väzba	Cieľová skupina	Predpokladaný dopad na cieľovú skupinu
Partnerská dohoda, Národná stratégia regionálneho rozvoja SR, Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja PSK, RIÚS PSK a ďalšie sektorové strategické dokumenty	Priamo a nepriamo podporuje napĺňanie cieľov danej oblasti	Ciele: 1.1.1, 1.1.2, 1.2.1, 1.1.3, 2.1.1, 1.1.3, 3.1.1, 3.1.2, 3.1.3, 3.1.4	Nepriamo podporuje naplnenie daných cieľov	Obyvatelia obce	Zvýšenie životného komfortu a dostupnosti služieb
Indikátory viažuce sa ku špecifickému (operatívne) cieľu					
Názov indikátora	Typ indikátora	Dátový set pre jeho monitorovanie	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie
Počet nových bytových jednotiek	Výsledok	Evidencia obecný úrad	0	8	áno
Počet vylepšených prvkov infraštruktúry, súvisiacich s kvalitou bývania	Výsledok	Evidencia obecný úrad	0	5	áno
PRIORITNÁ OBLASŤ	3. Environmentálna				
Špecifické ciele	Doba realizácie	Partneri pre implementáciu PRO		Väzba na výzvy, potenciálny, limity, problémy impulzy na ktoré špecifický cieľ reaguje	
3.1.1 Rozvoj odpadového	2026 - 2033	Hlavný partner	Obec Torysa	- negatívne klimatické zmeny - nedostatočné odpadové a vodné hospodárstvo - nedostatočná informovanosť a komunikácia	
		Spolupracujúci partneri	Štátne podniky		

a vodného hospodárstva			a organizácie , PSK, Rozvojové a konzultačné agentúry	- nízka disciplína obyvateľov pri separovaní komunálneho odpadu		
	Väzba na nadradené a sektorálne stratégie		Väzba na ostatné ciele PRO		Očakávaný dopad	
	Stratégia	Väzba	Ciele	Väzba	Cieľová skupina	Predpokladaný dopad na cieľovú skupinu
	Partnerská dohoda - Ekologické Slovensko pre budúce generácie, Národná stratégia regionálneho rozvoja SR, Program hospodárstva a sociálneho rozvoja PSK, RIÚS PSK, Stratégie environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030 a ďalšie sektorové strategické dokumenty	Priamo a nepriamo prispieva k napĺňaniu cieľov danej oblasti	Ciele: 1.1.1, 1.1.2, 1.2.1, 1.1.3 2.1.1, 2.1.3, 1.1.3, 3.1.2, 3.1.3, 3.1.4	Priamo a nepriamo prispieva k naplneniu daných cieľov	Obyvatelia obce, podnikateľské subjekty	Zlepšenie životného prostredia, zvýšenie bezpečnosti
	Indikátory viažuce sa ku špecifickému (operatívne) cieľu					
	Názov indikátora	Typ indikátora	Dátový set pre jeho monitorovanie	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie
	Zvýšenie podielu triedeného odpadu	Dopad	Evidencia obecný úrad	57,96 %	65 %	áno
	Počet iných aktivít	Výsledok	Evidencia obecný úrad	0	2	áno

	zameraných na predchádzanie vzniku odpadu, prípravu na opätovné použitie a recykláciu					
	Počet zrealizovaných protipovodňových a vodozádržných opatrení	Výsledok	Evidencia obecný úrad	0	2	áno
	Počet aktivít na skvalitnenie vodného hospodárstva a obce	Výsledok	Evidencia obecný úrad	0	2	áno
Špecifické ciele	Doba realizácie	Partneri pre implementáciu PRO		Väzba na výzvy, potenciálny, limity, problémy impulzy na ktoré špecifický cieľ reaguje		
3.1.2. Rozvoj udržateľnej a ekologickej mobility a dopravnej infraštruktúry	2026 - 2033	Hlavný partner	Obec Torysa	- slabá podpora využívania obnoviteľných zdrojov energie - negatívne klimatické zmeny - nedostatočná kvalita jednotlivých dopravnej infraštruktúry		
		Spolupracujúci partneri	PSK, Štátne podniky, Rozvojové a konzultačné agentúry			
	Väzba na nadradené a sektorálne stratégie		Väzba na ostatné ciele PRO		Očakávaný dopad	
	Stratégia	Väzba	Ciele	Väzba	Cieľová skupina	Predpokladaný dopad na cieľovú skupinu
	Partnerská dohoda, Národná stratégia regionálneho rozvoja SR, Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja	Priamo a nepriamo prispieva k naplneniu cieľov danej oblasti	Ciele: 1.1.1, 1.1.2, 1.2.1, 1.1.3 2.1.1, 2.1.3, 1.1.3, 3.1.1, 3.1.3, 3.1.4	Priamo a nepriamo podporuje naplnenie daných cieľov	Obyvatelia obce	Zvýšenie bezpečnosti a životnej úrovne obyvateľstva, zlepšenie životného prostredia

	PSK, RIÚS PSK, Stratégie environmen tálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030 a ďalšie sektorové strategické dokumenty					
	Indikátory viažuce sa ku špecifickému (operatívne) cieľu					
	Názov indikátora	Typ indikátor a	Dátový set pre jeho monitorova nom	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie
	Počet skvalitnený ch prvkov dopravnej infraštruktú ry	Výsledok	Evidencia obecný úrad	0	8	áno
	Počet nových prvkov dopravnej infraštruktú ry	Výsledok	Evidencia obecný úrad	0	Podľa PD	áno
	Dĺžka zmodernizo vaných miestnych komunikáci í a chodníkov	Výsledok	Evidencia obecný úrad	0km	Podľa PD	áno
	Dĺžka vybudovan ých miestnych komunikáci í a chodníkov	Výsledok	Evidencia obecný úrad	0	3 100 m	áno
Špecifické ciele	Doba realizácie	Partneri pre implementáciu PRO		Väzba na výzvy, potenciálny, limity, problémy impulzy na ktoré špecifický cieľ reaguje		

3.1.3. Zvyšovanie adaptability na zmenu klímy a ochrana životného prostredia	2026 - 2033	Hlavný partner	Obec Torysa	- negatívne klimatické zmeny - slabá podpora využívania obnoviteľných zdrojov energie, - nedostatočná ochrana životného prostredia		
		Spolupracujúci partneri	PSK, Štátne podniky, Rozvojové a konzultačné agentúry			
	Väzba na nadradené a sektorálne stratégie		Väzba na ostatné ciele PRO		Očakávaný dopad	
	Stratégia	Väzba	Ciele	Väzba	Cieľová skupina	Predpokladaný dopad na cieľovú skupinu
	Partnerská dohoda, Národná stratégia regionálneho rozvoja SR, Program hospodárstva a sociálneho rozvoja PSK, RIÚS PSK, Stratégie environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030 a ďalšie sektorové strategické dokumenty	Priamo a nepriamo prispieva k napĺňaniu cieľov danej oblasti	Ciele: 1.1.1, 1.1.2, 1.2.1, 1.1.3, 2.1.1, 2.1.3, 1.1.3, 3.1.1, 3.1.2, 3.1.4	Priamo a nepriamo podporuje naplnenie daných cieľov	Občania obce, podnikateľské subjekty	Zdravé a bezpečné životné prostredie, zvýšenie životnej úrovne obyvateľov
Indikátory viažuce sa ku špecifickému (operatívne) cieľu						

	Názov indikátora	Typ indikátora	Dátový set pre jeho monitorovanie	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie
	Plocha revitalizovaných alebo vybudovaných zelených priestranstiev	Výsledok	Evidencia obecný úrad	0m2	Podľa PD	Áno
	Počet aktivít na ochranu životného prostredia	Výsledok	Evidencia obecný úrad	0	5	Áno
Špecifické ciele	Doba realizácie	Partneri pre implementáciu PRO		Väzba na výzvy, potenciálny, limity, problémy impulzy na ktoré špecifický cieľ reaguje		
3.1.4. Podpora využívania obnoviteľných zdrojov a zvyšovanie energetickej efektívnosti	2026 - 2033	Hlavný partner	Obec Torysa	- negatívne klimatické zmeny - slabá podpora využívania obnoviteľných zdrojov energie		
		Spolupracujúci partneri	PSK, Štátne podniky, Rozvojové a konzultačné agentúry			
	Väzba na nadradené a sektorálne stratégie		Väzba na ostatné ciele PRO		Očakávaný dopad	
	Stratégia	Väzba	Ciele	Väzba	Cieľová skupina	Predpokladaný dopad na cieľovú skupinu
	Partnerská dohoda, Národná stratégia regionálneho rozvoja SR, Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja PSK, RIÚS PSK, Stratégie environment	Priamo a nepriamo prispieva k naplneniu cieľov danej oblasti	1.1,1, 1.1.2, 1.2.1, 1.1.3 2.1.1, 2.1.3, 1.1.3, 3.1.1, 3.1.2, 3.1.3	Priamo a nepriamo podporuje naplnenie daných cieľov	Občania obce, podnikateľské subjekty	Zdravé a bezpečné životné prostredie, zvýšenie životnej úrovne obyvateľov

	álnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030 a ďalšie sektorové strategické dokumenty					
	Indikátory viažuce sa ku špecifickému (operatívne) cieľu					
	Názov indikátora	Typ indikátora	Dátový set pre jeho monitorovanie	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie
	Počet opatrení znižovania energetickej náročnosti budov a priestranstiev v správe obce	Výsledok	Evidencia obecný úrad	0	1	Výsledok
	Počet opatrení na podporu obnoviteľných zdrojov	Výsledok	Evidencia obecný úrad	0	2	Výsledok

3.4 Strategický prístup pre dosiahnutie vízie a hlavného cieľa, priorít a systému cieľov PRO

Návrh jedného zo štyroch prístupov (ofenzívnej stratégie, defenzívnej stratégie, stratégie spojenectva a stratégie úniku) je výstupom SWOT analýzy. Spravidla je strategický prístup kombináciou viacerých dimenzií stratégie. Stratégia môže byť v tomto zmysle založená na maximalizácii využitia vnútorných zdrojov (ako sú fyzické, nefyzické, alebo organizačné schopnosti, dopyt, jedinečnosť/nahradiťnosť, vhodnosť, trvácnosť), na využití spolupráce a deľby práce medzi partnerov, na zabezpečení udržateľnosti budovaním robustnosti, resp. rozvojom adaptačných schopností a flexibility v dynamicky sa meniacich a ťažko predvídateľných podmienkach, na prioritizácii uspokojovania dopytu, či na využití najnovších poznatkov, prístupov a technológií. V súčasnosti sa v rámci rôznych prístupov presadzujú integrované prístupy.

3.5 Partneri pre implementáciu PRO a stratégia ich zapojenia

P.č.	Názov	Záujem v konkrétnom projekte v rámci PHSR	Vyhodnotenie, poznámky
1.	Obecný úrad Torysa	Výkonný a administratívny orgán	
2.	Aktívni občania	Konzultačný a poradný orgán	
3.	Subjekty pôsobiace v cestovnom ruchu v regióne	Zapojené pri príprave a realizácii nástrojov v oblasti cestovného ruchu	

4.	Zamestnávateľa pôsobiaci v regióne	Spolupráca pri implementácii nástrojov v oblasti zamestnanosti a podnikateľského prostredia	
5.	Susedné obce z regiónu	Spolupráca pri implementácii nástrojov s presahom územia (infraštruktúra, cestovný ruch)	
6.	Rozvojové a konzultačné agentúry	Konzultácia možností získania nenávratných zdrojov pre implementáciu nástrojov.	

4. IMPLEMENTAČNÝ PLÁN A PLÁN MONITOROVANIA

4.1. Nástroje na implementáciu stratégie, postup pri implementácii PRO (rozdelenie úloh, činností a zodpovedností, časový harmonogram, implementačná štruktúra vrátane princípov, procesov a systému riadenia implementácie a riadenia rizík)

Nástroje (opatrenia/aktivity/investície/programy/projekty) na dosiahnutie špecifického cieľa

Špecifický cieľ	Nástroj/Aktivita/Projekt	Nositeľ projektu/zodpovednosť	Miesto	Časový harmonogram	Monitoring/ukazovatele
1.1.1	Investície do poľnohospodárskych podnikov	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet aktivít smerujúce k vytváraniu podnikateľského prostredia a podpore zamestnanosti/ Zníženie nezamestnanosti v obci
1.1.1	Investície do MaSP	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet aktivít smerujúce k vytváraniu podnikateľského prostredia a podpore zamestnanosti/ Zníženie nezamestnanosti v obci
1.1.2	Príprava projektových dokumentácií k plánovaným aktivitám	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet nových vyhotovených projektových dokumentácií
1.1.2	Aktualizácia strategických dokumentov obce (Komunitný plán sociálnych služieb, PHRSR obce, ÚPN, Spoločný program odpadového hospodárstva, Nízkouhlíková stratégia a pod.)	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet aktualizovaných strategických dokumentov
1.1.3	Digitalizácia verejnej správy	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet zavedených smart technológií
1.1.3	Realizácia aktivít projektu SMART obec	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet zavedených smart technológií

1.2.1	Rekonštrukcia mlynu a mlynského náhonu	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet nových prvkov v cestovnom ruchu
1.2.1	Budovanie cyklotrás a cyklistických cestičiek	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet nových prvkov v cestovnom ruchu
1.2.1	Výstavba vodných plôch a oddychových zón v ich okolí	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet nových služieb v cestovnom ruchu/ Počet nových prvkov v cestovnom ruchu/ Plocha vytvorených voľnočasových a oddychových zón
1.2.2	Výstavba amfiteátra	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet zrekonštruovaných prvkov športovej a kultúrnej infraštruktúry
1.2.2	Podpora kultúrnych podujatí	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet zorganizovaných kultúrno-spoločenských podujatí
1.2.2	Projekty na rozvoj spolupráce	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet zrealizovaných projektov na rozvoj spolupráce
2.1.1	Výstavba polyfunkčného Domu sociálnych služieb	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet nových služieb v sociálnej a zdravotnej oblasti/Počet nových prvkov infraštruktúry v sociálnej a zdravotnej oblasti
2.1.1	Zriadenie opatrovateľskej služby	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet nových služieb v sociálnej a zdravotnej oblasti
2.1.1	Výstavba Domu dôchodcov	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet nových prvkov infraštruktúry v sociálnej a zdravotnej oblasti
2.1.1	Zriadenie sociálneho podniku	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet nových prvkov infraštruktúry v sociálnej a zdravotnej oblasti
2.1.1	Zriadenie denného stacionára	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet nových prvkov infraštruktúry v sociálnej a zdravotnej oblasti
2.1.1	Pristavba komunitného centra	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet nových služieb v sociálnej a zdravotnej oblasti/Počet nových prvkov infraštruktúry v sociálnej a zdravotnej oblasti
2.1.1	Aktivity postupného vysporiadania pozemkov	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet nových aktivít v oblasti posilňovania sociálnej inklúzie znevýhodnených skupín obyvateľstva
2.1.1	Investičné aktivity komplexného rozvoja obce	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet nových aktivít v oblasti posilňovania sociálnej inklúzie znevýhodnených skupín obyvateľstva/ Počet nových služieb v sociálnej a zdravotnej oblasti/Počet nových prvkov infraštruktúry v sociálnej a zdravotnej oblasti
2.1.1	Projekt Miestnych občianskych a preventívnych hliadok	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet nových aktivít v oblasti posilňovania sociálnej inklúzie znevýhodnených skupín obyvateľstva

2.1.1	Projekt Budovanie prestupného bývania	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet nových aktivít v oblasti posilňovania sociálnej inklúzie znevýhodnených skupín obyvateľstva
2.1.1	Terénna práca a asistencia	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet nových služieb v sociálnej a zdravotnej oblasti
2.1.2	Výstavba ZŠ a MŠ v lokalite Lačnov	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet nových prvkov vzdelávacej infraštruktúry
2.1.2	Rekonštrukcia, modernizácia resp. rozšírenie existujúcich objektov vzdelávania	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet zmodernizovaných prvkov vzdelávacej infraštruktúry
2.1.2	Výstavba detského ihriska	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Plocha vytvorených voľnočasových a oddychových zón
2.1.2	Rekonštrukcia a modernizácia objektov športových zariadení	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet zmodernizovaných prvkov športovej infraštruktúry
2.1.3	Výstavba obecných nájomných bytových domov	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet nových bytových jednotiek
2.1.3	Rekonštrukcia a rozšírenie verejného osvetlenia	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet vylepšených prvkov infraštruktúry, súvisiacich s kvalitou bývania
3.1.1	Modernizácia zberného dvora	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Zvýšenie podielu triedeného odpadu
3.1.1	Iné aktivity zamerané na predchádzanie vzniku odpadu, prípravu na opätovné použitie a recykláciu	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Zvýšenie podielu triedeného odpadu/ Počet iných aktivít zameraných na predchádzanie vzniku odpadu, prípravu na opätovné použitie a recykláciu
3.1.1	Vybudovanie dočasného úložiska BRKO (kompostovisko)	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Zvýšenie podielu triedeného odpadu
3.1.1	Aktivity na odstránenie čiernych skládok	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Zvýšenie podielu triedeného odpadu
3.1.1	Nákup a osadenie fotopascí	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Zvýšenie podielu triedeného odpadu
3.1.1	Výstavba poldra nad obcou Torysa smerujúc k obci Šarišské Dravce	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet protipovodňových aktivít

3.1.1	Realizácia protipovodňových a vodozádržných opatrení	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet zrealizovaných protipovodňových a vodozádržných opatrení
3.1.1	Výstavba vodojemu pre IBV Rovinky Záhrady a nových lokalít IBV	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet aktivít na skvalitnenie vodného hospodárstva obce
3.1.2	Výstavba križovatiek, kruhového objazdu a nástupíšť	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet skvalitnených prvkov dopravnej infraštruktúry
3.1.2	Rekonštrukcia a modernizácia existujúcich miestnych komunikácií	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet skvalitnených prvkov dopravnej infraštruktúry
3.1.2	Výstavba a rekonštrukcia chodníkov pri cestách III. triedy	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet skvalitnených prvkov dopravnej infraštruktúry
3.1.2	Výstavba nových miestnych komunikácií v navrhovaných lokalitách podľa návrhu v územnom pláne	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Dĺžka vybudovaných miestnych komunikácií a chodníkov
3.1.2	Výstavba a rekonštrukcia autobusových zastávok	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet skvalitnených prvkov dopravnej infraštruktúry
3.1.2	Výstavba parkovísk	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet nových prvkov dopravnej infraštruktúry
3.1.2	Výstavba mosta cez Kučmanovský potok	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet nových prvkov dopravnej infraštruktúry
3.1.2	Modernizácia bezpečnostného dopravného značenia	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet skvalitnených prvkov dopravnej infraštruktúry
3.1.3	Starostlivosť o zelené priestranstvá v obci	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Plocha revitalizovaných alebo vybudovaných zelených priestranstiev/Počet aktivít na ochranu ŽP
3.1.3	Výsadba zelene	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Plocha revitalizovaných alebo vybudovaných zelených priestranstiev
3.1.4	Rozšírenie cintorína	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet opatrení znižovania energetickej náročnosti budov a priestranstiev správe obce
3.1.4	Výstavba zariadení na využitie	Obec Torysa	Torysa	2026 - 2033	Počet opatrení na podporu obnoviteľných zdrojov

	vybraných druhov obnoviteľných zdrojov energie – budovanie nabíjacej stanice pre elektromobily a elektrobicykle				
--	---	--	--	--	--

4.2. Systém monitorovania a hodnotenia naplňania PRO

Cieľom monitorovania a hodnotenia je zostaviť komplexnú informáciu o tom, ako sa plnia opatrenia navrhnuté v Programe rozvoja obce. Koordinátorom monitorovania je starosta obce. Úlohou koordinátora bude poslať 1x ročne podkladové materiály a monitorovaciu správu vrátane vyhodnotenia merateľných ukazovateľov všetkým členom monitorovacieho výboru (v prípade obce Torysa Obecnému zastupiteľstvu).

Výstupom bude monitorovacia správa obsahujúca návrh opatrení a aktualizácie PRO. Táto bude schvaľovaná obecným zastupiteľstvom. Opatrenia a aktualizácie schválené zastupiteľstvom sa stanú súčasťou Programu rozvoja obce.

Zákon 309/2014 Z. z. upravuje povinnosť obce predkladať Prešovskému samosprávnemu kraju správy o plnení Programu rozvoja obce – do 31. 5.

Názov indikátora/ mília/ ukazovateľa efektívnosti	Spôsob monitorovania	Časové body monitorovania	Územná podrobnosť monitorovania	Zodpovednosť za monitoring
Počet zrealizovaných projektov/nástrojov	Evidencia obce	31.12. v každom roku platnosti	Obec	Starosta obce
Miera plnenia ukazovateľov	Evidencia obce	31.12. v každom roku platnosti	Obec	Starosta obce
Výška preinvestovaných prostriedkov do nástrojov a opatrení	Evidencia obce	31.12. v každom roku platnosti	Obec	Starosta obce

5. PLÁN VYUŽITIA ZDROJOV/AKTIVIZÁCIE ZDROJOV VRÁTANE FINANČNÉHO PLÁNU

Plán využitia zdrojov vrátane zostavenia finančného plánu implementácie stratégie je jednou z kľúčových častí podrobného plánu implementácie stratégie. V rámci tejto časti sa stanovia

finančné, ľudské, priestorové, materiálne, prípadne iné zdroje, ktoré sú nevyhnutné pre implementáciu stratégie a zostaví sa plán ich nasadenia v procese implementácie PRO vrátane plánu využitia finančných zdrojov. Tieto plány identifikujú objemy finančných a iných zdrojov a alokujú ich podľa účelu, času a miesta ich využitia.

Riadne zdroje finančného zabezpečenia:

a. Verejné zdroje:

- štátny rozpočet,
- štátne účelové fondy (Environmentálny fond, Štátny fond rozvoja bývania, Recyklačný fond),
- rozpočet vyšších územných celkov (VÚC),
- rozpočet obce.

b. Iné zdroje:

- prostriedky fyzických osôb,
- prostriedky právnických osôb,
- úvery,
- príspevky medzinárodných organizácií,
- iné prostriedky.

c. Doplnkové zdroje finančného zabezpečenia – finančné prostriedky z Európskej únie (programovacie obdobie 2022-2028, Operačný program Slovensko)

Identifiká tor	Špecifický cieľ (označenie a názov)	Rok			Predpoklad ané investície spolu	Program/ podprogram rozpočtu
		N	N+1	N+2		
Špecifický cieľ (označenie)		EUR	EUR	EUR	EUR	
1.1.1	Investície do poľnohospodárskych podnikov				20 000	a,b,c
1.1.1	Investície do MaSP				10 000	a,b,c
1.1.2	Príprava projektových dokumentácií k plánovaným aktivitám				25 000	a,b,c
1.1.2	Aktualizácia strategických dokumentov obce (Komunitný plán sociálnych služieb, PHRSR obce, ÚPN, Spoločný program odpadového hospodárstva, Nízkouhlíková stratégia a pod.)				30 000	a,b,c
1.1.3	Digitalizácia verejnej správy				10 000	a,b,c

1.1.3	Realizácia aktivít projektu SMART obec				10 000	a,b,c
1.2.1	Rekonštrukcia mlynu a mlynského náhonu				50 000	a,b,c
1.2.1	Budovanie cyklotrás a cyklistických cestičiek				50 000	a,b,c
1.2.1	Výstavba vodných plôch a oddychových zón v ich okolí				20 000	a,b,c
1.2.2	Výstavba amfiteátra				25 000	a,b,c
1.2.2	Podpora kultúrnych podujatí				40 000	a,b,c
1.2.2	Projekty na rozvoj spolupráce				15 000	a,b,c
2.1.1	Výstavba polyfunkčného Domu sociálnych služieb				1 800 000	a,b,c
2.1.1	Zriadenie opatrovateľskej služby				25 000	a,b,c
2.1.1	Výstavba Domu dôchodcov				300 000	a,b,c
2.1.1	Zriadenie sociálneho podniku				150 000	a,b,c
2.1.1	Zriadenie denného stacionára				30 000	a,b,c
2.1.1	Prístavba komunitného centra				150 000	a,b,c
2.1.1	Aktivity postupného vysporiadania pozemkov				30 000	a,b,c
2.1.1	Investičné aktivity komplexného rozvoja obce				60 000	a,b,c
2.1.1	Projekt Miestnych občianskych a preventívnych hliadok				20 000	a,b,c
2.1.1	Projekt Budovanie prestupného bývania				20 000	a,b,c

2.1.1	Terénna práca a asistencia				50 000	a,b,c
2.1.2	Výstavba ZŠ a MŠ v lokalite Lačnov				100 000	a,b,c
2.1.2	Rekonštrukcia, modernizácia resp. rozšírenie existujúcich objektov vzdelávania				200 000	a,b,c
2.1.2	Výstavba detského ihriska				50 000	a,b,c
2.1.2	Rekonštrukcia a modernizácia objektov športových zariadení				50 000	a,b,c
2.1.3	Výstavba obecných nájomných bytových domov				60 000	a,b,c
2.1.3	Rekonštrukcia a rozšírenie verejného osvetlenia				15 000	a,b,c
3.1.1	Modernizácia zberného dvora				10 000	a,b,c
3.1.1	Iné aktivity zamerané na predchádzanie vzniku odpadu, prípravu na opätovné použitie a recykláciu				20 000	a,b,c
3.1.1	Vybudovanie dočasného úložiska BRKO (kompostovisko)				35 000	a,b,c
3.1.1	Aktivity na odstránenie čiernych skládok				30 000	a,b,c
3.1.1	Nákup a osadenie fotopascí				5 000	a,b,c
3.1.1	Výstavba poldra nad obcou Torysa smerujúc k obci Šarišské Dravce				50 000	a,b,c

3.1.1	Realizácia protipovodňových a vodozádržných opatrení				70 000	a, b,c
3.1.1	Výstavba vodojemu pre IBV Rovinky Záhrady a nových lokalít IBV				50 000	a, b,c
3.1.2	Výstavba križovatiek, kruhového objazdu a nástupíšť				40 000	a, b,c
3.1.2	Rekonštrukcia a modernizácia existujúcich miestnych komunikácií				200 000	a, b,c
3.1.2	Výstavba a rekonštrukcia chodníkov pri cestách III. triedy				120 000	a, b,c
3.1.2	Výstavba nových miestnych komunikácií v navrhovaných lokalitách podľa návrhu v územnom pláne				300 000	a, b,c
3.1.2	Výstavba a rekonštrukcia autobusových zastávok				50 000	a, b,c
3.1.2	Výstavba parkovísk				15 000	a, b,c
3.1.2	Výstavba mosta cez Kučmanovský potok				50 000	a, b,c
3.1.2	Modernizácia bezpečnostného dopravného značenia				15 000	a, b,c
3.1.3	Starostlivosť o zelené priestranstvá v obci				30 000	a, b,c
3.1.3	Výsadba zelene				5 000	a, b,c
3.1.4	Rozšírenie cintorína				40 000	a, b,c
3.1.4	Výstavba zariadení na využitie vybraných druhov obnoviteľných				10 000	a, b,c

	zdrojov energie – budovanie nabíjacej stanice pre elektromobily a elektrobicykle					
--	--	--	--	--	--	--

6. RIZIKÁ IMPLEMENTÁCIE A ICH PREVENCIA

Popis rizika	Väzba rizika na cieľ resp. nástroj implementácie PRO	Zhodnotenie významnosti rizika	Opatrenie na zníženie rizika	Spôsob monitorovania rizika	Zodpovednosť za monitorovanie a realizáciu opatrenia
Finančné	Prioritná oblasť 1, 2, 3	Vysoká	Nedostatok finančných zdrojov na implementáciu	Aktivita obce v oblasti aktivít regionálneho rozvoja, aktívne vyhľadávanie možností nenávratného financovania	Starosta obce
Dosiahnutia a merateľných ukazovateľov	Prioritná oblasť 1, 2, 3	Stredná	Nedosiahnutia a stanovených hodnôt merateľných ukazovateľov	Reálne stanovenie plánovaných hodnôt	Starosta obce
Legislatívne	Prioritná oblasť 1, 2, 3	Stredná	Prekážka v aktuálne platnej legislatíve pri implementácii	Analýza legislatívy pred prípravou programu	Starosta obce
Personálne	Prioritná oblasť 1, 2, 3	Nízka	Nedostatok personálnych kapacít na implementáciu	Analýza trhu práce, expertov, partnerov	Starosta obce

7. RIADENIE IMPLEMENTÁCIE

V systéme riadenia implementácie PRO musí byť predovšetkým presne definovaná úloha jednotlivých subjektov zapojených do realizácie PRO, ako aj pravidlá a procesy riadenia implementácie stratégie. V základnej riadiacej štruktúre implementácie stratégie sú diferencované orgány s riadiacou, výkonnou a kontrolnou funkciou. Jednotlivým orgánom riadiacej štruktúry je

stanovená ich úloha, právomoci a zodpovednosti. V rámci riadiacej štruktúry implementácie PRO využívajú štruktúry spolupráce, ktoré sa osvedčili vo fáze tvorby PRO, aby sa zabezpečila kontinuita strategického plánovania.

Názov štruktúry kontroly implementácie PRO	Úlohy a kompetencie v rámci implementácie PRO		
<i>Zastupiteľstvo</i>	Schvaľovanie PRO, prehodnocovanie potreby jeho aktualizácie, monitoring, tvorba projektových zámerov		
<i>Iné stále orgány, kontroly, riadenia a koordinácie v území</i>	Kontrolór obce – kontrola plnenia cieľov, kontrola súladu rozpočtu s PRO Torysa		
Názov štruktúry riadenia implementácie PRO	Členovia a ich funkcie	Popis kompetencií štruktúry implementácie pri implementácii PRO	Popis princípov práce štruktúry implementácie, organizácie práce a rozhodovacích procesov
<i>Riadiaci výbor</i>	Starosta a obecné zastupiteľstvo	Rozhoduje, presadzuje, zadáva úlohy, lobuje smerom k nadriadeným orgánom a zabezpečuje všeobecnú podporu realizácie plánu	Zasadá minimálne 1 krát štvrťročne. Každý člen by mal mať kompetenciu prijať rozhodnutie a mal by zohrávať významnú úlohu v živote obce tak, aby mohol intervenovať pri realizácii a riešiť vznikajúce problémy.
Názov výkonnej štruktúry v procese implementácie PRO	Členovia a ich funkcie	Popis kompetencií štruktúry implementácie pri implementácii PRO	Popis princípov práce štruktúry implementácie, organizácie práce a rozhodovacích procesov
<i>Koordinátor tvorby stratégie</i>	PaedDr. Peter Javorský, PhD./Ing. Dana Rodriguez Gel'hošová	Na základe aktuálnej metodiky a platnej legislatívy koordinuje proces tvorby dokumentu PRO a spracováva dokument	Usmerňuje a koordinuje činnosti, aby proces aj výstup boli v súlade s aktuálnou metodikou a platnou legislatívou
<i>Tím pre koordináciu implementácie</i>	Starosta obce, Obecný úrad Torysa – administratíva	Podieľajú sa na realizácii jednotlivých nástrojov a monitoringu PRO. Spracujú hodnotiacu správu. Poskytujú	Podporná štruktúra pre ostatné štruktúry v procese prípravy a realizácie PRO. Dodáva informácie pre potreby implementácie a hodnotenia PRO.

		technickú a administratívnu podporu procesom.	
8. ODPORÚČANIA A POŽIADAVKY VYPLÝVAJÚCE ZO SPRACOVANIA PRO			
8.1. Odporúčania a požiadavky vyplývajúce zo spracovania PRO pre nadradené a nižšie úrovne strategického riadenia			
<i>Program rozvoja obce je program na najnižšom stupni verejnej správy, preto z neho nevyplývajú žiadne odporúčania na nižšie úrovne strategického riadenia.</i>			
<i>Pri spracovaní PRO Torysa sa vychádzalo zo strategických dokumentov na nadradených úrovniach, ktoré boli zohľadnené. Žiadame, aby sa pri aktualizácii strategických dokumentov prihliadalo na prijaté PRO na najnižších úrovniach, nakoľko tieto sú ľuďom najbližšie.</i>			
8.2. Odporúčania a požiadavky pre partnerské a spolupracujúce subjekty			
a. <i>Obecný úrad Torysa – výkonný orgán, administratívny orgán. Požaduje sa, aby vytváral technické a administratívne zázemie pre implementáciu a monitoring PRO</i> b. <i>Aktívni občania - konzultačný a poradný orgán pri implementácii špecifických nástrojov PRO. Požaduje a očakáva sa podávanie pripomienok a návrhov k realizácii PRO počas jeho implementácie. Zároveň sa požaduje aktívny prístup pri realizácii jednotlivých nástrojov.</i> c. <i>Subjekty pôsobiace v cestovnom ruchu v regióne – zapojené pri príprave a realizácii nástrojov v oblasti cestovného ruchu. Požaduje poradenstvo a spolupráca aj počas implementačnej fázy.</i> d. <i>Rozvojové a konzultačné agentúry – konzultácia možností získania nenávratných zdrojov pre implementáciu nástrojov. Očakáva sa aktívna spolupráca a výmena informácií najmä v oblasti možností získavania nenávratných zdrojov.</i> e. <i>Zamestnávateľia pôsobiace v regióne – Očakáva sa najmä spolupráca pri implementácii nástrojov v oblasti zamestnanosti a podnikateľského prostredia.</i> f. <i>Susedné obce z regiónu – Očakáva sa najmä spolupráca pri implementácii nástrojov s presahom územia (infraštruktúra, cestovný ruch)</i> g. <i>Orgány štátnej správy a regionálnej samosprávy – Očakáva sa spolupráca a konzultácie pri realizácii a implementácii nástrojov. Očakáva sa tiež profesionálny a ústretový prístup pri schvaľovacích a povoľovacích konaniach.</i>			
8.3. Záverečná správa			
<i>Program rozvoja obce Torysa nie je statický, práve naopak ide o živý dokument. Jeho realizácia musí byť spoľahlivo sledovaná. PRO Torysa musí byť podľa potreby dopĺňaný a aktualizovaný. Neistota, ktorú obec prežíva, sústreďuje priority na základné samosprávne funkcie, nechceme však, aby rozvojové a investičné priority stagnovali.</i> <i>Pri aktualizáciách je dôležité, aby bolo zachované smerovanie načrtnuté v tomto dokumente, ktoré vzniklo na základe konsenzu s využitím zapojenia širokej verejnosti. V prípade, ak vznikne nová spoločenská potreba, objavia sa „nové projekty“, mali by prejsť štandardizovanou procedúrou prípravy a pripomienkovania. Až následne by mali byť zaradené do aktualizovaného programu. Je na všetkých aktéroch podieľajúcich sa na plánovaní, aby prispeli svojim dielom k tomu, aby nástroje (projekty) v rámci jednotlivých prioritných oblastí boli zrealizované.</i>			

9. VYUŽITÉ LITERÁRNE ZDROJE A INÉ ZDROJE

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE Torysa 2015-2022

Komunitný plán sociálnych služieb obce Torysa na roky 2018 - 2027

Úrad práce sociálnych vecí a rodiny

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja

Prešovská regionálna správa ciest

Slovenský plynárenský priemysel a. s.

Stratégia Európa 2020

www.vucpe.sk

www.wikipedia.sk

www.oma.sk

Obecný úrad Torysa

<https://www.obectorysa.sk/>

www.orsr.sk

www.upsvr.gov.sk

<https://zbgis.skgeodesy.sk/>

<http://datacube.statistics.sk/>

www.statistics.sk

Metodika tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného smart (inteligentného, rozumného) rozvoja v. 1.0.4.

10. PRÍLOHY

1. Vzor monitorovacej správy

Príloha č. 1

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Torysa 2026 - 2033

**Monitorovacia správa
Hodnotenie ukazovateľov plnenia strategických cieľov**

V obci Torysa, dňa

Vypracoval:

Schválil:

PRIORITNÁ OBLASŤ	1.Hospodárska					
Špecifické ciele	Indikátory viažuce sa ku špecifickému (operatívne) cieľu					
1.1.1. Podpora ekonomického rastu využitím vnútorného potenciálu	Názov indikátora	Typ indikátora	Dátový set pre jeho monitorovanie	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie
	Počet aktivít smerujúcich k vytváraniu podnikateľského prostredia a podpore zamestnanosti	Výsledok	Evidencia obecného úradu			
	Zníženie nezamestnanosti v obci	Výsledok	Evidencia obecného úradu			
Špecifické ciele	Indikátory viažuce sa ku špecifickému (operatívne) cieľu					
1.1.2. Zefektívnenie strategického plánovania a riadenia obce	Názov indikátora	Typ indikátora	Dátový set pre jeho monitorovanie	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie
	Počet nových vyhotovených projektových dokumentácií	Výsledok	Evidencia obecného úradu			
	Počet aktualizovaných strategických dokumentov	Výsledok	Evidencia obecného úradu			
Špecifické ciele	Indikátory viažuce sa ku špecifickému (operatívne) cieľu					
1.1.3. Rozvoj digitalizácie a SMART riešení v obci	Názov indikátora	Typ indikátora	Dátový set pre jeho monitorovanie	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie
	Počet zavedených smart technológií	Výsledok	Evidencia obecného úradu			

Špecifické ciele	Indikátory viažuce sa ku špecifickému (operatívne) cieľu					
	Názov indikátora	Typ indikátora	Dátový set pre jeho monitorovanie	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie
1.2.1. Rozvoj a modernizácia infraštruktúry cestovného ruchu	Počet nových prvkov v cestovnom ruchu	Výsledok	Evidencia obecný úrad			
	Počet nových služieb v cestovnom ruchu	Výsledok	Evidencia obecný úrad			
	Plocha vytvorených voľnočasových a oddychových zón	Výsledok	Evidencia obecný úrad			
Špecifické ciele	Indikátory viažuce sa ku špecifickému (operatívne) cieľu					
	Názov indikátora	Typ indikátora	Dátový set pre jeho monitorovanie	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie
1.2.2. Podpora kultúry, kreatívneho priemyslu a športu	Počet zrekonštruovaných prvkov športovej a kultúrnej infraštruktúry	Výsledok	Evidencia obecný úrad			
	Počet zorganizovaných kultúrno-spoločenských podujatí	Výsledok	Evidencia obecný úrad			
	Plocha vytvorených voľnočasových a oddychových zón	Výsledok	Evidencia obecný úrad			

	Počet zrealizovaných projektov na rozvoj spolupráce	Výsledok	Evidencia obecný úrad			
PRIORITNÁ OBLASŤ	2. Spoločenská					
Špecifické ciele	Indikátory viažuce sa ku špecifickému (operatívne) cieľu					
2.1.1. Rozvoj dostupnosti a kvality zdravotnej a sociálnej starostlivosti a posilnenie sociálnej inklúzie znevýhodnených skupín obyvateľstva	Názov indikátora	Typ indikátora	Dátový set pre jeho monitorovanie	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie
	Počet nových služieb v sociálnej a zdravotnej oblasti	Výsledok	Evidencia obecný úrad			
	Počet nových prvkov infraštruktúry v sociálnej a zdravotnej oblasti	Výsledok	Evidencia obecný úrad			
	Počet nových aktivít v oblasti posilňovania sociálnej inklúzie znevýhodnených skupín obyvateľstva	Výsledok	Evidencia obecný úrad			
Špecifické ciele	Indikátory viažuce sa ku špecifickému (operatívne) cieľu					
2.1.2 Zvyšovanie kvality vzdelávania a podpora zdravého životného štýlu obyvateľov	Názov indikátora	Typ indikátora	Dátový set pre jeho monitorovanie	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie
	Počet nových prvkov vzdelávacej infraštruktúry	Výsledok	Evidencia obecný úrad			

	Počet zmodernizovaných prvkov vzdelávacej infraštruktúry	Výsledok	Evidencia obecný úrad			
	Plocha vytvorených voľnočasových a oddychových zón	Výsledok	Evidencia obecný úrad			
	Počet zmodernizovaných prvkov športovej infraštruktúry	Výsledok	Evidencia obecný úrad			
Špecifické ciele	Indikátory viažuce sa ku špecifickému (operatívne) cieľu					
2.1.3. Rozvoj a podpora dostupného bývania v obci	Názov indikátora	Typ indikátora	Dátový set pre jeho monitorovanie	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie
	Počet nových bytových jednotiek	Výsledok	Evidencia obecný úrad			
	Počet vylepšených prvkov infraštruktúry, súvisiacich s kvalitou bývania	Výsledok	Evidencia obecný úrad			
PRIORITNÁ OBLASŤ	3. Environmentálna					
Špecifické ciele	Indikátory viažuce sa ku špecifickému (operatívne) cieľu					
3.1.1 Rozvoj odpadového a vodného hospodárstva	Názov indikátora	Typ indikátora	Dátový set pre jeho monitorovanie	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie
	Zvýšenie podielu triedeného odpadu	Dopad	Evidencia obecný úrad			
	Počet iných aktivít zameraných	Výsledok	Evidencia obecný úrad			

	na predchádzaníe vzniku odpadu, prípravu na opätovné použitie a recykláciu					
	Počet zrealizovaných protipovodňových a vodozádržných opatrení	Výsledok	Evidencia obecný úrad			
	Počet aktivít na skvalitnenie vodného hospodárstva obce	Výsledok	Evidencia obecný úrad			
Špecifické ciele	Indikátory viažuce sa ku špecifickému (operatívne) cieľu					
3.1.2. Rozvoj udržateľnej a ekologickej mobility a dopravnej infraštruktúry	Názov indikátora	Typ indikátora	Dátový set pre jeho monitorovanie	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie
	Počet skvalitnených prvkov dopravnej infraštruktúry	Výsledok	Evidencia obecný úrad			
	Počet nových prvkov dopravnej infraštruktúry	Výsledok	Evidencia obecný úrad			
	Dĺžka zmodernizovaných miestnych komunikácií a chodníkov	Výsledok	Evidencia obecný úrad			
	Dĺžka vybudovaných miestnych komunikácií a chodníkov	Výsledok	Evidencia obecný úrad			
Špecifické ciele	Indikátory viažuce sa ku špecifickému (operatívne) cieľu					

3.1.3. Zvyšovanie adaptability na zmenu klímy a ochrana životného prostredia	Názov indikátora	Typ indikátora	Dátový set pre jeho monitorovanie	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie
	Plocha revitalizovaných alebo vybudovaných zelených priestranstiev	Výsledok	Evidencia obecný úrad			
	Počet aktivít na ochranu životného prostredia	Výsledok	Evidencia obecný úrad			
Špecifické ciele	Indikátory viažuce sa ku špecifickému (operatívne) cieľu					
3.1.4. Podpora využívania obnoviteľných zdrojov a zvyšovanie energetickej efektívnosti	Názov indikátora	Typ indikátora	Dátový set pre jeho monitorovanie	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie
	Počet opatrení znižovania energetickej náročnosti budov a priestranstiev správy obce	Výsledok	Evidencia obecný úrad			
	Počet opatrení na podporu obnoviteľných zdrojov	Výsledok	Evidencia obecný úrad			